This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

LET GLASGOW FLOURISH

INGENUUS

ET OPTIMAE SPEI PUER

Daniel Campbell ii

2da Scholae Grammaticorum Glasguensis auditor, hunc librum diligentiæ et virtutis præmium, in solennibus discipulorum probationibus, coram Magistratibus honoratissimis, JOAN. BLACK, Consule, GEO. RUTHERFURD, HEN. MONTEITH, JOAN. BERRY, ROB. WADDELL, et GUAL. FERGUSON, Praetoribus, JOAN. HAMILTON, Ædile, JAC. CLELAND, Collegii Opificum Magistro, et JAC. MACKENZIE, Quæstore, meritò consecutus est; in cujus rei fidem subscripsit Glasguæ,

Gul. Chrystal

Digitized by Google

ght por 6°

f. 39

Digitized by Google

Wm Blue, 1898.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

QUINTI

HORATII

FLACCI

OPERA

AD

LECTIONES PROBATIORES

DILIGENTER EMENDATA.

MONTEROSARUM:

EXCUDEBAT D. BUCHANANUS.

M,DCCC,III.

Digitized by Google

ROY. LIBR.
25 OCT 1917
OXFORD

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM. Ode I.

MÆCENAS atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat; metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.

Digitized by Google

Multos caſtra juvant, & lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. Manet ſub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor;
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum ederæ præmia frontium
Dis miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo; ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod ſi me Lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

Ad AUG. CÆSAREM. Ode II.

JAm ſatis terris nivis atque diræ
Grandinis miſit Pater; & rubente
Dextera ſacras jaculatus arces,
Terruit urbem:
Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhæ, nova monſtra queſtæ;
Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere montes;
Piſcium & ſumma genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis;
Et ſuperjecto pavidæ natârunt
Æquore damæ.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Veſtæ:

Digitized by Google

Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripa, Jove non probante, uxorius amnis.
Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent;
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
Carmina Vestam?
Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, & Cupido:
Sive neglectum genus & nepotes
Respicis, auctor,
Heu, nimis longo satiate ludo!
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer et Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem:
Sive mutata juvenem figura,
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæsaris ultor.
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interfis populo Quirini:
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat: hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:

Digitized by Google

Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar.

ODE III.

AD NAVEM QUA VIRGILIUS VEHEBATUR, ATHENAS PROFICISCENS.

SIc te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis, præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium; finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere, ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti

Digitized by Google

Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætherea domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi, corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia : neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD SESTIUM. ODE IV.

Solvitur acris hiems grata vice Veris, & Favoni;
Trahuntque ſiccas machinæ carinas :
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna:
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnam, ſive malit hœdum.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Seſti,

Digitized by Google

Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia : quo ſimul meâris,
Nec regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM. Ode V.

Quis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus,
Grato, Pyrrha, ſub antro ?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis ? Heu, quoties fidem,
Mutatoſque Deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea ;
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis ! Miſeri, quibus
Intentata nites. Me tabula ſacer
Votiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

Digitized by Google

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Scriberis Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles, te duce, gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssei,
Nec sævam Pelopis domum,
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque Lyræ Musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris, & tuas,
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydidem superis parem?
Nos convivia, nos prœlia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM. Ode VII.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.

Digitized by Google

Sunt quibus unum opus eſt, intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptæ frondi præponere olivam.
Plurimus, in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus; neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſtes affatus amicos:
Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus, ô ſocii comiteſque.
Nil deſperandum, Teucro duce, & auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Lydia, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando

Digitized by Google

Perdere ? cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis ?
Cur neque militaris
Inter æquales equitet ; Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis ?
Cur timet flavum Tiberim tangere ? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat ? neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſæpe diſco,
Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito ?
Quid latet ; ut marinæ
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Trojæ
Funera ; ne virilis
Cultus in cædem, & Lycias proriperet catervas ?

AD THALIARCHUM. Ode IX.

Vides, ut alta ſtet nive candidum
Soracte ; nec jam ſuſtineant onus
Silvæ laborantes ; geluque
Flumina conſtiterint acuto ?
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens ; atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.
Permitte Divis cætera : qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
Deprœliantes ; nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere ; &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone ; nec dulces amores
Sperne, puer, neque tu choreas,

Digitized by Google

Donec virenti canities abeſt
Moroſa. Nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora :
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

IN MERCURIUM. Ode X.

MErcuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formâſti catus, & decoræ
More palæſtræ :
Te canam magni Jovis & Deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem ;
Callidum, quicquid placuit, jocoſo
Condere furto.
Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Riſit Apollo.
Quin & Atridas, duce te, ſuperbos,
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſque ignes, & iniqua Trojæ
Caſtra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus ; virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus, & imis.

Digitized by Google

AD LEUCONOEN. Ode XI.

Tu ne quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tentâris numeros, ut melius, quidquid erit, pati;
Seu plures hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. Sapias: vina liques, & spatio brevi
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quam minimum credula postero.

AD AUGUSTUM. Ode XII.

QUEM virum aut heroa, lyra vel acri
Tibia sumes celebrare, Clio?
Quem Deum? Cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temere insecutæ
Orphea silvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac Deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
Temperat horis?

Digitized by Google

Unde nil majus generatur ipso ;
Nec viget quidquam simile aut secundum :
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Prœliis audax neque te silebo,
Liber ; & sævis inimica Virgo
Belluis ; nec te, metuende certa,
Phœbe, sagitta.
Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem : quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus humor ;
Concidunt venti, fugiuntque nubes ;
Et minax (quod sic voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum, superante Pœno,
Gratus insigni referam camœna,
Fabriciumque.
Hunc, & incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum,
Sæva paupertas, & avitus apto
Cum lare fundus.
Crescit, occulto velut arbor ævo,
Fama Marcelli : micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni

Digitized by Google

Cæsaris fatis data : tu, secundo
Cæsare, regnes.
Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos Orientis oris
Seras & Indos ;
Te minor latum reget æquus orbem :
Tu gravi curru quaties Olympum ;
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

CUm tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, & cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa sede manet ; humor & in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turpârunt humeros immodicæ mero
Rixæ ; sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula ; nec malis

Digitized by Google

Divulſus querimoniis,
Suprema citius ſolvet amor die.

AD REMPUBLICAM. Ode XIV.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus: ô quid agis? fortiter occupa
Portum. Nonne vides, ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant? ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſint imperioſius
Æquor? Non tibi ſunt integra lintea:
Non Di, quos iterum preſſa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvæ filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, niſi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curaque non levis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas.

NEREI VATICINIUM. Ode XV.

PAſtor cum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam,

Digitized by Google

Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu! quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti! jam galeam Pallas, & ægida,
Curruſque, & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem; grataque fœminis
Imbelli cithara carmina divides:
Nequicquam thalamo graves
Haſtas, & calami ſpicula Gnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu, ſerus adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus ſciens
Pugnæ, ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre;
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu;
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matroniſque Phrygum claſſis Achilleï.
Poſt certas hiemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

Digitized by Google

PALINODIA. Ode XVI.

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cunque voles modum
Pones Iambis ; sive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque, non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Tristes ut iræ ; quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam, & insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.
Iræ Thyesten exitio gravi
Stravere, & altis urbibus ultimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem ; me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres Iambos
Misit furentem : nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

Digitized by Google

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Velox amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus ; & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma, deviæ
Olentis uxores mariti ;
Nec viridis metuunt colubras,
Nec martiales hœdilia lupos :
Utcunque dulci, Tyndari, fistula
Valles, & Usticæ cubantis
Lævia personuere saxa.
Di me tuentur : Dis pietas mea,
Et musa cordi est. Hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, Caniculæ
Vitabis æstus, & fide Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra : nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prœlia : nec metues protervum
Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes injiciat manus,
Et scindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque vestem.

Digitized by Google

AD VARUM. Ode XVIII.

NUllam, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit : neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata : monet Sithoniis non levis Evius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. Non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam : nec varjis obſita frondibus
Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA. Ode XIX.

MAter ſæva Cupidinum
Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et laſciva licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius :
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aſpici.

Digitized by Google

In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit ; nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hostia.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

VIle potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,
Care Mæcenas eques ; ut paterni
Fluminis ripæ, simul & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam : mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

DIanam teneræ dicite virgines :
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis, & nemorum coma,

Digitized by Google

Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
Pestemque, a populo & principe Cæsare, in
Persas, atque Britannos,
Vestra motus aget prece.

AD ARISTIUM. Ode XXII.

Integer vitæ, scelerisque purus
Non eget Mauri jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra:
Sive per Syrtes iter æstuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.
Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem;
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit esculetis;
Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor æstiva recreatur aura:

Digitized by Google

Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter urget :
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata ;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Vitas hinnuleo me ſimilis, Chloë,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non ſine vano
Aurarum & ſilüæ metu.
Nam ſeu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis : ſeu virides rubum
Dimovere lacertæ ;
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Gætuluſve leo, frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

AD VIRGILIUM. Ode XXIV.

Quis deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis ? Præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus ſopor
Urget ? cui Pudor, & Juſtitiæ ſoror

Digitized by Google

Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum,
Poſcis Quintilium Deos.
Quod ſi Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientia,
Quidquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM. Ode XXV.

PArcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi;
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Janua limen,
Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. Audis minus, & minus jam,
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?
Invicem mœchos anus arrogantes
Flebis, in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento:
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,

Digitized by Google

Non ſine queſtu,
Læta quod pubes edera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto,
Aridas frondes hiemis ſodali
Dedicet Hebro.

DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Muſis amicus, triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis: quis ſub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. O quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplea dulcis. Nil ſine te mei
Proſunt honores. Hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro
Teque, tuaſque decet ſorores.

AD SODALES. Ode XXVII.

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem; verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat. Impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.

Digitized by Google

Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? Dicat Opuntiæ
  Frater Megillæ, quo beatus
    Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. Quæ te cunque domat Venus,
  Non erubeſcendis adurit
    Ignibus: ingenuoque ſemper
Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. Ah miſer!
  Quanta laboras in Charybdi,
    Digne puer meliore flamma!
Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
  Vix illigatum te triformi
    Pegaſus expediet Chimæra.

AD ARCHYTAM. Ode XXVIII.

TE maris & terræ, numeroque carentis arenæ
  Menſorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
  Munera; nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentâſſe domos, animoque rotundum
  Percurriſſe polum, morituro.
Occidit & Pelopis genitor conviva Deorum,
  Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus; habentque
  Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demiſſum: quamvis clypeo Trojana refixo
  Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atræ,
  Judice te, non ſordidus auctor

Digitized by Google

Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna vitem : dives & aureis
Mercator exficcet cululis
Vina Syra reparata merce,
Dis carus ipfis : quippe ter & quater
Anno revifens æquor Atlanticum
Impune. Me pafcunt olivæ,
Me cichorea, levefque malvæ.
Frui paratis & valido mihi,
Latoë, dones, & precor, integra
Cum mente, nec turpem fenectam
Degere, nec cithara carentem.

AD LYRAM. Ode XXXII.

Poscimus, fi quid vacui fub umbra
Lufimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat, & plures ; age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Lefbio primum modulate civi ;
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim,
Liberum, & Mufas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus fupremi
Grata teftudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cunque falve
Rite vocanti.

Digitized by Google

AD ALBIUM TIBULLUM. Ode XXXIII.

ALbi, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læſa præniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën: ſed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri; cui placet impares
Formas, atque animos ſub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.
Ipſum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros ſinus.

IN EPICUREOS. Ode XXXIV.

PArcus Deorum cultor, & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro; nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos: namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum;

Digitized by Google

Quo bruta tellus, & vaga flumina;
Quo Styx, & inviſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. Valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. Hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit; hic poſuiſſe gaudet.

AD FORTUNAM. Ode XXXV.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva neceſſitas,
Clavos trabales, & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te ſpes, & albo rara fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,

Digitized by Google

Utcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis :
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit : diffugiunt, cadis
Cum fæce ſiccatis, amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen, Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu, cicatricum & ſceleris pudet,
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Ætas ? quid intactum nefaſti
Liquimus ? unde manus juventus
Metu Deorum continuit ? quibus
Pepercit aris ? ô utinam nova
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum.

IN NUMIDÆ REDITUM. Ode XXXVI.

ET thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ Deos :
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima,
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quam dulci Lamiæ ; memor
Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
Creſſa ne careat pulchra dies nota :
Neu promptæ modus amphoræ,

Digitized by Google

Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis nova
Divelletur adultero,
Lascivis ederis ambitiosior.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis; dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem
Remis adurgens, (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ) daret ut catenis

Digitized by Google

Fatale monſtrum: quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras.
Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:
Sævis Liburnis ſcilicet invidens
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

AD PUERUM. Ode XXXVIII.

Perſicos odi, puer, apparatus:
Diſplicent nexæ philyra coronæ:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores,
Sedulus curo: neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER SECUNDUS.

AD ASINIUM POLLIONEM. Ode I.

MOTUM ex Metello consule civicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, gravesque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per igne
Suppositos cineri doloso.
Paulum severæ Musa tragœdiæ
Desit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiæ;
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures: jam litui strepunt:
Jam fulgor armorum fugaces

Digitized by Google

Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere ſordidos:
Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & Deorum quiſquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulchris impia prœlia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne, relictis, Muſa procax, jocis,
Ceæ retractes munera næniæ:
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore plectro.

AD CRISPUM SALLUSTIUM. ODE II.

NUllus argento color eſt, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ,
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.

Digitized by Google

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
Diffidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

AD Q. DELIUM. Ode III.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem: non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia, moriture Deli;
Seu mœstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine, per dies
Festos reclinatum, beâris
Interiore nota Falerni;
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.

Digitized by Google

Huc vina, & unguenta, & nimium breves
Flores amœnæ ferre jube roſæ :
Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit ;
Cedes ; & extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Diveſne, priſco natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper, & inſima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur : omnium
Verſatur urna, ſerius, ocyus
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ.

Ad XANTHIAM PHOCEUM. Ode IV.

NE ſit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu : prius inſolentem
Serva Briſeïs niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmeſſæ ;
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta ;
Barbaræ poſtquam cecidere turmæ,
Theſſalo victore, & ademptus Hector
Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias an te generum beati

Digitized by Google

Phyllidis flavæ decorent parentes:
Regium certe genus, & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam; neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, teretesque suras
Integer laudo: fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere lustrum.

ODE V.

NOndum subacta ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis: tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te sequetur; currit enim ferox
Ætas; & illi, quos tibi demserit,
Apponet annos: jam proterva
Fronte petet Lalage maritum;
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,

Digitized by Google

Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges;
Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM. Ode VI.

Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Æstuat unda:
Tibur Argeo positum colono
Sit meæ sedes utinam senectæ;
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæque.
Unde si Parcæ prohibent iniquæ;
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidasque præbet
Jupiter brumas, & amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, et beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lacryma favillam
Vatis amici.

Digitized by Google

AD POMPEIUM VARUM. Ode VII.

O Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula;
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Unda fretis tulit æstuosis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem;
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea; nec
Parce cadis tibi destinatis.
Oblivioso levia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatve myrto? Quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

Digitized by Google

IN BARINEN. Ode VIII.

ULla ſi juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuiſſet unquam ;
Dente ſi nigro fieres, vel uno
Turpior ungui ;
Crederem : ſed tu ſimul obligâſti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaque Divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipsa ; rident
Simplices Nymphæ, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde, quod pubes tibi creſcit omnis :
Servitus creſcit nova : nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt juvencis,
Te ſenes parci, miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM, Ode IX.

NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros ; aut mare Caspium

Digitized by Google

Vexant inequales procellæ
Usque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum; nec tibi Vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.
At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiæ sorores
Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum; et potius nova
Cantemus Augusti tropæa
Cæsaris, et rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIUM. Ode X.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Digitized by Google

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus ; et celſæ graviore caſu
Decidunt turres ; feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Jupiter ; idem
Summovet. Non, ſi male nunc, et olim
Sic erit. Quondam cithara tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis appare ; ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD Q. HIRPINUM. Ode XI.

Quid bellicoſus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Hadria
Diviſus objecto, remittas
Quærere ; nec trepides in uſum
Poſcentis ævi pauca. Fugit retro
Levis juventas, et decor, arida
Pellente laſcivos amores
Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis ; neque uno Luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Conſiliis animum fatigas ?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac

Digitized by Google

Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo,
Potamus uncti? Dissipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? Eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptam Lacænæ
More comam religata nodo.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Nolis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Hannibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis;
Nec sævos Lapithas, et nimium mero
Hylæum, domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedestribus
Dices historiis prœlia Cæsaris,
Mæcenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulces dominæ Musa Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia

Digitized by Google

Ludentem nitidis virginibus, sacro.
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
Permutare velis crine Lycymniæ,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem; aut facili sævitia negat,
Quæ poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

In Arboris Casum. Ode XIII.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicunque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis. Ille venena Colcha
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit; agro qui statuit meo
Te, triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. Navita Bosphorum
Pœnus perhorrescit; neque ultra
Cæca timet aliunde fata;
Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus, et Italum

Digitized by Google

Robur: sed improvisa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedesque discretas piorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus;
Et te sonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere: sed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin et Prometheus, et Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM. Ode XIV.

Eheu, fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis et instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonen, Tityonque tristi

Digitized by Google

Compeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enaviganda, ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ :
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danaï genus
Infame, damnatusque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor : neque harum, quas colis, arborum,
Te, præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet hæres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus, & mero
Tinget pavimentum ſuperbum,
Pontificum potiore cœnis.

IN SUI SECULI LUXUM. ODE XV.

JAm pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent : undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu ; platanuſque cœlebs
Evincet ulmos. Tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos

Digitized by Google

Excludet ictus. Non ita Romuli
Præscriptum, et intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque norma.
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, et Deorum
Templa novo decorare saxo.

AD GROSPHUM. Ode XVI.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Ægæo, simul atra nubes
Condidit lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furiosa Thrace;
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, et curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum;
Nec leves somnos timor aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? Quid terras alio calentes

Digitized by Google

Sole mutamus ? Patriæ quis exul
Se quoque fugit ?
Scandit æratas vitiosa naves
Cura ; nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, et agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præsens animus, quod ultra est,
Oderit curare ; et amara læto
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem ;
Longa Tithonum minuit senectus :
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa ; te bis Afro
Murice tinctæ
Vestiunt lanæ : mihi parva rura, et
Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM. Ode XVII.

Cur me querelis exanimas tuis ?
Nec Dis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah! te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æque, nec superstes

Digitized by Google

Integer? Ille dies utramque
Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus Gyas,
Divellet unquam: sic potenti
Justitiæ, placitumque Parcis.
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus undæ:
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati
Tardavit alas, cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra levâsset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas,
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

Ode XVIII.

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultima recisas

Digitized by Google

Africa: neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
Benigna vena eſt; pauperemque dives
Me petit. Nihil ſupra,
Deos laceſſo, nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novæque pergunt interire Lunæ.
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus; & ſepulchri
Immemor, ſtruis domos;
Marisque Baiis obſtrepentis urges
Summovere littora,
Parum locuples, continente ripa.
Quid, quod uſque proximos
Revellis agri terminos, & ultra
Limites clientium
Salis avarus? Pellitur paternos
In ſinu ferens Deos
Et uxor & vir, ſordidoſque natos:
Nulla certior tamen
Rapacis Orci ſede deſtinata
Aula divitem manet
Herum. Quid ultra tendis? Æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris; nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit, auro captus. Hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet: hic levare functum

Digitized by Google

Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus, audit.

IN BACCHUM. Ode XIX.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite, posteri,
Nymphasque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Evœ! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur. Evœ! parce, Liber,
Parce, gravi metuende thyrso.
Fas pervicaces est mihi Thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella.
Fas & beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non levi ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu separatis uvidus in jugis
Nodo coërces viperino
Bistonidum sine fraude crines.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhœtum retorsisti leonis
Unguibus, horribilique mala:
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris; sed idem

Digitized by Google

Pacis eras mediusque belli.
Te vidit insona Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Non usitata nec tenui ferar
Penna, biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiaque major
Urbes relinquam. Non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte, Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.
Jamjam residunt cruribus asperæ
Pelles; & album mutor in alitem
Superne; nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ.
Jam Dædaleo ocyor Icaro
Visam gementis littora Bosphori,
Syrtesque Getulas, canorus
Ales, Hyperboreosque campos.
Me Colchus, &, qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, & ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.
Absint inani funere næniæ,
Luctusque turpes, & querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulchri
Mitte supervacuos honores.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER TERTIUS.

AD ASINIUM POLLIONEM. Ode I.

Odi profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque fama
Contendat; illi turba clientium
Sit major: æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos;
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes

Digitized by Google

Dulcem elaborabunt ſaporem ;
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſolicitat mare,
Nec ſævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi :
Non verberatæ grandine vineæ,
Funduſque mendax ; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces æquora ſentiunt,
Jactis in altum molibus. Huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus. Sed timor et minæ
Scandunt eodem quo dominus : neque
Decedit ærata triremi, et
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quod ſi dolentem, nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit uſus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumque coſtum ;
Cur invidendis poſtibus, et novo
Sublime ritu moliar atrium ?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operoſiores ?

Digitized by Google

AD AMICOS. Ode II.

Angustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, & Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta;
Vitamque sub dio, & trepidis agat
In rebus: illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, et adulta virgo
Suspiret: eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum est pro patria mori.
Mors & fugacem persequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via;
Cœtusque vulgares, & udam
Spernit humum fugiente penna.
Est & fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgârit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaselum; sæpe Diespiter

Digitized by Google

Neglectus inceſto addidit integrum:
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

Ode III.

Justum & tenacem propoſiti virum
Non civium ardor prava jubentium;
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida; neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ;
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes; hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit;
Gratum eloquuta conſiliantibus
Junone divis: Ilion, Ilion
Fatalis inceſtusque judex;
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo deſtituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
Caſtæque damnatum Minervæ,
Cum populo & duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes; nec Priami domus

Digitized by Google

Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit :
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. Protinus et graves
Iras, et inviſum nepotem,
Troica quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. Illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, et adſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter ſæviat Ilion
Romamque pontus ; qualibet exules
In parte regnanto beati :
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, et catulos feræ
Celent inultæ ; ſtet Capitolium
Fulgens triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus :
Aurum irrepertum, et ſic melius ſitum
Cum terra celat, ſpernere fortior,
Quam cogere humanos in uſus,
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicunque mundo terminus obſtitit,
Hunc tangat armis ; viſere geſtiens,
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulæ pluviique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.

Digitized by Google

Trojæ renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis, & ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus,
Auctore Phœbo; ter pereat meis
Exciſus Argivis; ter uxor
Capta virum puerosque ploret.
Non hæc jocoſæ conveniunt lyræ.
Quo, Muſa, tendis? Deſine pervicax
Referre ſermones Deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN. Ode IV.

Descende cœlo, & dic age tibia,
Regina, longum, Calliope, melos;
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharave Phœbi.
Auditis? An me ludit amabilis
Inſania? Audire, et videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos et aquæ ſubeunt et auræ.
Me fabuloſæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque ſomno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſæ nidum Acherontiæ,
Saltuſque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis

Digitized by Google

Dormirem & urſis; ut premerer ſacra
Lauroque, collataque myrto,
Non ſine Dis animoſus infans.
Veſter, Camœnæ, veſter in arduos,
Tollor Sabinos; ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Veſtris amicum fontibus & choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Devota non extinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis, libens
Inſanientem navita Boſphorum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum:
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militia ſimul
Feſſas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. Scimus ut impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & urbes, regnaque triſtia,
Divoſque, mortaleſque turmas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens, juventus horrida, brachiis,
Fratreſque tendentes opaco

Digitized by Google

Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœtus, evulſiſque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes? Hinc avidus ſtetit
Vulcanus; hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lavit
Crines ſolutos; qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque ſilvam,
Delius, & Patareus Apollo.
Vis conſilî expers mole ruit ſua:
Vim temperatam Dî quoque provehunt
In majus: idem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus ſagitta.
Injecta monſtris Terra dolet ſuis,
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam:
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

Digitized by Google

Ode V.

Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare : præsens divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.
Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit ? Et hostium
(Proh Curia, inversique mores !)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, Marsus & Apulus,
Anciliorum, & nominis, et togæ
Oblitus, æternæque Vestæ,
Incolumi Jove et urbe Roma ?
Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus
Fœdis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum ;
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, et armis
Militibus sine cæde, dixit,
Direpta vidi ; vidi ego civium
Retorta tergo brachia liberis,
Portasque non clausas, et arva
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit ? Flagitio additis
Damnum. Neque amissos colores
Lana refert medicata fuco :
Nec vera virtus, cum semel excidit,

Digitized by Google

Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic unde vitam ſumeret, inſcius,
Pacem duello miſcuit. O pudor!
O magna Carthago probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor,
A ſe removiſſe, et virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exſul.
Atqui ſciebat, quæ ſibi Barbarus
Tortor pararet. Non aliter tamen
Dimovit obſtantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quam ſi clientum longa negotia,
Dijudicata lite, relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS. Ode VI.

Delicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,

Digitized by Google

Ædesque labentes Deorum, &
Fœda nigro simulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ.
Jam bis Monæses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, & adjecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus, & Æthiops:
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Fecunda culpæ secula, nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam, populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo: & fingitur artubus
Jam nunc, & incestos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui donet impermissa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed jussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor,
Seu navis Hispanæ magister
Dedecorum pretiosus emptor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico,
Pyrrhumque, & ingentem cecidit

Digitized by Google

Antiochum, Hannibalemque dirum :
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, & ſeverae
Matris ad arbitrium, reciſos
Portare fuſtes ; ſol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies ?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN. Ode VII.

Quid fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,
Thyna merce beatum,
Conſtanti juvenem fide
Gygen ? Ille, Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
Noctes, non ſine multis
Inſomnis lacrymis, agit.
Atqui ſollicitæ nuntius hoſpitæ,
Suſpirare Chloen, & miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille, vafer, modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.

Digitized by Google

Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hyppolyten dum fugit abſtinens :
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias monet,
Fruſtra. Nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit adhuc integer : at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus juſto placeat, cave.
Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio ;
Nec quiſquam citus æque
Tuſco denatat alveo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ ;
Et te ſæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

AD MÆCENATEM. Ode VIII.

Martiis cœlebs quid agam Calendis,
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguæ.
Voveram dulces epulas, & album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume, Mæcenas, cyathos amici

Digitized by Google

Sospitis centum, & vigiles lucernas
Perfer in lucem : procul omnis esto
Clamor & ira.
Mitte civiles super urbe curas :
Occidit Daci Cotisonis agmen :
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis :
Servit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena ;
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere, &
Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque severa.

AD LYDIAM. Ode IX.

HOR. DONEC gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat ;
Persarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non aliam magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloen ;
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HOR. Me nunc Thressa Chloe regit,
Dulces docta modos, & citharæ sciens :
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata superstiti.
LYD. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi :

Digitized by Google

Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.
HOR. Quid, si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aëneo?
Si flava excutitur Chloe,
Rejectæque patet janua Lydiæ?
LYD. Quanquam sidere pulchrior
Ille est; tu levior cortice, & improbo
Iracundior Hadria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD LYCEN. Ode X.

EXTREMUS Tanaim si biberes, Lyce,
Sævo nupta viro; me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis, quo strepitu janua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis? Et positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
Curvat; supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior esculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis, aut aquæ
Cælestis patiens latus.

Digitized by Google

AD MERCURIUM. Ode XI.

Mercuri, (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque Teſtudo, reſonare ſeptem
Callida nervis,
Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Divitum menſis, & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exſultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres, comiteſque ſilvas
Ducere, & rivos celeres morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, ſanieſque manat
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityoſque vultu
Riſit invito: ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam ſub Orco:

Digitized by Google

Impiæ. (Nam quid potuere majus?)
Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum.
Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur: ſocerum & ſceleſtas
Falle ſorores;
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu, lacerant. Ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſævis oneret catenis,
Quod viro, clemens, miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt & aura,
Dum favet nox & Venus: i ſecundo
Omine, & noſtri memorem ſepulcro
Sculpe querelam.

AD NEOBULEN. Ode XII.

Miserarum eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere; aut exanimari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cytheree puer ales,
Tibi telas, operoſaque Minervæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri,

Digitized by Google

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis.
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus;
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDUSIÆ Ode XIII.

O Fons Blandusiæ, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hœdo:
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem, & prœlia destinat,
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

AUGUSTI LAUDES. Ode XIV.

Herculis ritu, modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar Hispana repetit Penates

Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat justis operata Divis;
Et soror clari ducis, & decorae
Supplice vitta
Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. Vos ô pueri, & puellae
Jam virum expertae, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Caesare terras.
I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
Dic & argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem;
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus,
Litium & rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem calidus juventae,
Consule Planco.

IN CHLORIN. Ode XV.

UXor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famosisque laboribus:
Maturo propior desine funeri

Digitized by Google

Inter ludere virgines,
  Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, ſi quid Pholoen ſatis,
  Et te, Chlori, decet. Filia rectius
Expugnat juvenum domos,
  Pulſo Thyas uti concita tympano:
Illam cogit amor Nothi
  Laſcivæ ſimilem ludere capreæ.
Te lanæ prope nobilem
  Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
  Nec poti vetulam faece tenus cadi.

AD MÆCENATEM. Ode XVI.

Inclusam Danaen turris aënea,
  Robuſtæque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiæ, munierant ſatis
  Nocturnis ab adulteris,
Si non Acriſium, virginis abditæ
Cuſtodem pavidum, Jupiter, & Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter, & patens,
  Converſo in pretium Deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
  Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio. Diffidit urbium
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus. Munera, navium
  Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniæ,

Digitized by Google

Majorumque fames: jure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
A Dis plura feret. Nil cupientium
Nudus caſtra peto, & transfuga divitum
Partes linquere geſtio,
Contemptæ dominus ſplendidior rei,
Quam ſi, quidquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſilvaque jugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit, ſorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læſtrigonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis:
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam ſi Mygdoniis regnum Alyatteï
Campis continuem. Multa petentibus
Deſunt multa. Bene eſt, cui Deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

AD ÆLIUM LAMIAM. Ode XVII.

Æli, vetuſto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt

Digitized by Google

Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne faſtos:
Auctore ab illo ducit originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Litoribus tenuiſſe Lirin,
Late tyrannus,) Cras foliis nemus
Multis, & alga litus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet; aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix. Dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimęſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

AD FAUNUM. Ode XVIII.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines, & aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis.
Si tener pleno cadit hædus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina craterę; vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi Nonæ redeunt Decembres:
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes tibi ſilva frondes:
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

Digitized by Google

AD TELEPHUM. Ode XIX.

Quantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum, & quota
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da lunæ propere novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ: tribus, aut novem
Miscentor cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. Tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat. Cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
Odi. Sparge rosas. Audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, vespero,
Tempestiva petit Chloë?
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

Digitized by Google

Ode XX.

AD PHYRRUM.

Non vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulæ catulos leænæ?
Dura post paulo fugies inaudax
Prœlia raptor;
Cum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celeres sagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos,
Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento.
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

O Nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem, pia testa, somnum:
Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die;
Descende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina,

Digitized by Google

Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus.
Narratur & prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu sapientium
Curas, & arcanum jocoso
Consilium retegis Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque, & addis cornua pauperi,
Post te, neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, &, si læta aderit, Venus,
Segnesque nodum solvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

AD DIANAM. Ode XXII

Montium custos, nemorumque virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque letho,
Diva triformis;
Imminens villæ tua pinus esto,
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

Digitized by Google

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Cœlo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna, rustica Phidile,
Si thure placâris, & hoſna
Fruge Lares, avidaque porca;
Nec pestilentem sentiet Africum
Fecunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam, quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter, & ilices,
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, Pontificum secures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollibit aversos Penates
Farre pio, & saliente mica.

IN AVAROS. Ode XXIV.

Intactis opulentior
Thesauris Arabum, & divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira necessitas

Digitized by Google

Clavos; non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythæ,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, & rigidi Getæ;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annua;
Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos est magna parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere castitas;
Et peccare nefas, aut pretium est mori.
O quisquis volet impias
Cædes, et rabiem tollere civicam;
Si quæret Pater urbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam
Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si neque fervidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque solo nives

Digitized by Google

Mercatorem abigunt ; horrida callidi
Vincunt æquora navitæ ;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis & facere, & pati ;
Virtutisque viam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, & turba faventium ;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. Scelerum si bene pœnitet,
Eradenda Cupidinis
Pravi sunt elementa, & teneræ nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studiis. Nescit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet, ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis, vetita legibus alea.
Cum perjura patris fides
Consortem socium fallat, & hospitem,
Indignoque pecuniam
Hæredi properet : scilicet improbæ
Crescunt divitiæ ; tamen
Curtæ nescio quid semper abest rei.

AD BACCHUM. Ode XXV.

Quo me, Bacche, rapis, tui
Plenum ? Quæ nemora, aut quos agor in specus
Velox mente nova ? Quibus
Antris egregii Cæsaris audiar

Digitized by Google

Æternum meditans decus
Stellis inferere, & concilio Jovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in jugis
Exsomnis stupet Evias,
Hebrum prospiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede Barbaro
Lustratam Rhodopen; ut mihi devio
Ripas, & vacuum nemus
Mirari libet! O Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM. Ode XXVI.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppositis foribus minaces.
O, quæ beatam diva tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sithonia nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloën semel, arrogantem.

Digitized by Google

AD GALATEAM. Ode XXVII.

Impios parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes :
Rumpat & serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos : ego cui timebo
Providus auspex,
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentûm,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix, ubicunque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas :
Teque nec lævus vetet ire picus,
Nec vaga cornix :
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion ? Ego, quid sit ater
Hadriæ, novi, sinus ; & quid albus
Peccet Iapyx.
Hostium uxores, puerique cæcos
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.
Sic & Europe niveum doloso
Credidit tauro latus, & scatentem
Belluis Pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &
Debitæ Nymphis opifex coronæ,

Digitized by Google

Nocte ſubluſtri nihil aſtra præter
Vidit, & undas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten ; Pater ô relictum
Filiæ nomen, pietaſque ! dixit,
Victa furore.
Unde ? Quo veni ? Levis una mors eſt
Virginum culpæ. Vigilanſne ploro
Turpe commiſſum ? An vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit ? Meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores ?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ ; lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios Penates ;
Impudens Orcum moror. O Deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda leones !
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens ;
Quid mori ceſſas ? potes hac ab orno
Pendulum, zona bene te ſecuta,
Lædere collum.
Sive te rupes, et acuta letho
Saxa delectant ; age, te procellæ
Crede veloci ; niſi herile mavis
Carpere penſum,

Digitized by Google

Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remiſſo
Filius arcu:
Mox ubi luſit ſatis; abſtineto,
Dixit, irarum, calidæque rixæ;
Cum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus; bene ferre magnam
Diſce fortunam; tua ſectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

FEsto quid potius die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Cæcubum,
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis; ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereïdum comas;
Tu curva recines lyra
Latonam, et celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis viſit oloribus,
Dicetur; merita Nox quoque nænia.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado,
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis,
Jamdudum apud me est. Eripe te moræ;
Ne semper udum Tibur, & Æsulæ
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidæ.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis;
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes strepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo sub Lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & ostro,
Solicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedes pater
Ostendit ignem: jam Procyon furit,
Et stella vesani Leonis,
Sole dies referente siccos.
Jam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quærit, & horridi
Dumeta Silvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu, civitatem quis deceat status,
Curas: & urbi solicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus;

Digitized by Google

Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest, memento
Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc lapides adesos,
Stirpesque raptas, & pecus, & domos
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinæque silvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens sui
Lætusque deget, cui licet in diem
Dixisse, vixi: cras vel atra
Nube polum, Pater, occupato,
Vel sole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro est, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit:
Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.
Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere, & votis pacisci,
Ne Cypriæ, Tyriæque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, geminusque Pollux.

Digitized by Google

Ode XXX.

EXegi monumentum ære perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars meī
Vitabit Libitinam. Uſque ego poſtera
Creſcam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus, agreſtium
Regnator populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. Ode I.

INTERMISSA, Venus, diu,
Rursus bella moves? parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ: desine, dulcium
Mater sæva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. Abi,
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comessabere Maximi;
Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late signa feret militiæ tuæ;
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli,
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream sub trabe Cypria.
Sic plurima naribus

Digitized by Google

Duces thura, lyræque, & Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium, ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer
Jam, nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Jam captum teneo, jam volucrem ſequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

AD ANTONIUM IULUM. Ode II.

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore;
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos

Digitized by Google

Verba devolvit, numeriſque fertur
Lege ſolutis:
Seu Deos, regeſque canit, Deorum
Sanguinem: per quos cecidere juſta
Morte Centauri, cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœleſtes, pugilemve, equumve
Dicit, & centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſæ juvenemve raptum
Plorat, & vires, animumque moreſque
Aureos educit in aſtra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis Matinæ
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poeta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus, meliuſve terris
Fata donavere, bonique Divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætoſque dies, & urbis
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque

Digitized by Google

Litibus orbum.
Tum meæ, ſi quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars, &, ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæſare, felix.
Tuque dum procedis, Iô triumphe,
Non ſemel dicemus, Iô triumphe,
Civitas omnis, dabimuſque Divis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccæ,
Me tener ſolvet vitulus, relicta
Matre, qui largis juvencſcit herbis
In mea vota;
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cætera fulvus.

AD MELPOMENEN. Ode III.

QUEM tu, Melpomene, ſemel
Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor Iſthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem; neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.

Digitized by Google

Romæ principis urbium
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros;
Et jam dente minus mordeor invido.
O teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas:
O mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, ſi libeat, ſonum!
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ:
Quod ſpiro, & placeo, ſi placeo, tuum eſt.

DRUSI LAUDES. Ode IV.

Qualem miniſtrum fulminis alitem,
(Cui rex deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo,)
Olim Juventas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium,
Verniſque jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti paventem: mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulſum leonem,
Dente novo peritura, vidit:
Videre Rhœtis bella ſub Alpibus

Digitized by Google

Druſum gerentem, Vindelici; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia: ſed diu,
Lateque victrices catervæ
Conſiliis juvenis revictæ
Senſere quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus & bonis.
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Devictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma riſit adorea;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, & impio
Vaſtata Pœnorum tumultu
Fana Deos habuere rectos.
Dixitque tandem perfidus Hannibal;
Cervi, luporum præda rapacium
Sectamur ultro, quos opimus

Digitized by Google

Fallere, & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuſcis æquoribus, ſacra,
Gnatoſque, maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad urbes;
Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipſo
Ducit opes, animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſummiſere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geritque
Prœlia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam ſuperbos; occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interemto.
Nil Claudiæ non efficient manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curæ ſagaces
Expediunt per acuta belli.

AD AUGUSTUM. Ode V.

Divis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu:
Maturum redîtum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.

Digitized by Google

Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ ;
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit populo, gratior it dies,
Et ſoles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet à domo,
Votis, omnibuſque & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet ;
Sic deſideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat :
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas :
Pacatum volitant per mare navitæ :
Culpari metuit fides.
Nullis polluitur caſta domus ſtupris :
Mos, & lex maculoſum edomuit nefas :
Laudantur ſimili prole puerperæ :
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat ? quis gelidum Scythen ?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæſare ? Quis feræ
Bellum curet Iberiæ ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem viduas ducit ad arbores :
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
Te menſis adhibet Deum.
Te multa prece, te proſequitur mero
Defuſo pateris, & Laribus tuum
Miſcet numen, uti Græcia Caſtoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam, dux bone, ſerias
Præſtes Heſperiæ ; dicimus integro

Digitized by Google

Sicci mane die : dicimus uvidi,
Cum sol oceano subest.

AD APOLLINEM. Ode VI.

Dive, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Senfit, & Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar ;
Filius quamvis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret, tremenda
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille, non inclusus equo Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam :
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu !
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo :
Ni tuis victus, Venerisque gratæ
Vocibus, Divûm pater annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camœnæ,
Levis Agyieu.

Digitized by Google

Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum :
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem face noctilucam ;
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.
Nupta jam dices ; ego Dis amicum,
Seculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

Ad TORQUATUM. Ode VII.

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comæ :
Mutat terra vices, et decrescentia ripas
Flumina prætereunt :
Gratia cum Nymphis geminisque Sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus, et almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris ; ver proterit æstas,
Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit ; et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ :

Digitized by Google

Nos ubi decidimus
Quo pius Æneas, quo Tullus dives, & Ancus,
Pulvis et umbra sumus.
Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Di superi?
Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.
Cum semel occideris, et de te splendida Minos
Fecerit arbitria;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARCIUM CENSORINUM. Ode VIII.

Donarem pateras, grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus;
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis: nec tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus, carmina possumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inclusa notis marmora publicis,

Digitized by Google

Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſum Hannibalis minæ;
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ ſileant, quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
Mavortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori:
Cœlo Muſa beat. Sic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules;
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates;
Ornatus viridi tempora pampino
Liber, vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM. Ode IX.

NE forte credas interitura, quæ
Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, & Alcæi minaces,
Steſichorique graves Camœnæ.

Digitized by Google

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit ætas. Spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non sola comtos arsit adulteri
Crines, & aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Stheneluve solus
Dicenda Musis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deïphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.
Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus, dubiisque rectus,
Vindex avaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ;
Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Judex honestum prætulit, utili, et

Digitized by Google

Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non, poſſidentem multa, vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet;
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

AD LIGURINUM. Ode X.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cum veniet pluma ſuperbiæ,
Et, quænunc humeris involitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color eſt Puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam,
Dices, heu! (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

AD PHYLLIDEM. Ode XI.

Est mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus; eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis:
Eſt ederæ vis
Multa, qua crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara, caſtis

Digitized by Google

Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.
Cuncta festinat manus : huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ :
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendæ,
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem ;
Jure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio, quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuæ sortis juvenem, puella
Dives, & lasciva : tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaethon avaras
Spes, & exemplum grave præbet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem.
Semper ut te digna sequare, &, ultra
Quam licet sperare nefas putando,
Disparem vites, age, jam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia calebo
Femina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. Minuuntur atræ
Carmine curæ.

Digitized by Google

AD VIRGILIUM. Ode XII.

JAm veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hiberna nive turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium; quod male Barbaras
Regum eſt ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula,
Delectantque Deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. Non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & ſtudium lucri,
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
Dulce eſt deſipere in loco.

Digitized by Google

AD LYCEN. Ode XII.

AUDIVERE, Lyce, Dî mea vota: Dî
Audivere, Lyce. Fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
Ludisque, & bibis impudens,
Et cantu tremula pota Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis, &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant, & capitis nives.
Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.
Quo fugit Venus? Heu! quove color decens?
Quo motus? Quid habes illius, illius,
Quæ spirabat amores,
Quæ me surpuerat mihi,
Felix post Cynaram, notaque, & artium
Gratarum facies? Sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen;
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

Digitized by Google

AD AUGUSTUM. Ode XIV.

QUÆ cura patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus, tuas,
Auguſte, virtutes in ævum
Per titulos, memoreſque faſtos
Æternet? O, qua Sol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte poſſes. Milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloces, & arces
Alpibus impoſitas tremendis,
Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave prœlium
Commiſit, immaneſque Rhætos
Auſpiciis pepulit fecundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas
Exercet Auſter, Pleiadum choro
Scindente nubes; impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Apuli,
Cum fævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris:
Ut Barbarorum Claudius agmina

Digitized by Google

Ferrata vasto diruit impetu :
  Primosque, & extremos metendo,
    Stravit humi, sine clade victor.
Te copias, te consilium, & tuos
Præbente Divos. Nam tibi, quo die
  Portus Alexandria supplex,
    Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus :
  Laudemque, & optatum peractis
    Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque, & Indus, te profugus Scythes
  Miratur, ô tutela præsens
    Italiæ, dominæque Romæ :
Te, fontium qui celat origines
Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris,
  Te belluosus qui remotis
    Obstrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ :
  Te cæde gaudentes Sicambri,
    Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES. Ode XV.

PHOEBUS volentem prœlia me loqui,
  Victas & urbes, increpuit, lyra,
  Ne parva Tyrrhenum per æquor
    Vela darem : tua, Cæsar, ætas
Fruges & agris retulit uberes :
Et signa nostro restituit Jovi,

Digitized by Google

Derepta Parthorum superbis
Postibus : & vacuum duellis
Janum Quirini clausit ; & ordinem
Rectum evaganti frœna licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque, & imperî
Porrecta majestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non furor
Civilis, aut vis eximet otium :
Non ira, quæ procudit enses,
Et miseras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Iulia ; non Getæ,
Non Seres, infidive Persæ,
Non Tanaïm prope flumen orti.
Nosque & profestis lucibus, & sacris,
Inter jocosi munera Liberi,
Cum prole, matronisque nostris,
Rite Deos prius apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remisto carmine tibiis,
Trojamque, & Anchisen, & almæ,
Progeniem Veneris canemus.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

EPODON LIBER.

Ad MÆCENATEM. Ode I.

Ibis Liburnis inter alta navium,
  Amice, propugnacula ;
Paratus omne Cæsaris periculum
  Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita sit superstite
  Jucunda ; si contra, gravis ?
Utrumne jussi persequemur otium
  Non dulce, ni tecum simul ?
An hunc laborem mente laturi, decet
  Qua ferre non molles viros ?
Feremus, & te vel per Alpium juga,
  Inhospitalem & Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
  Forti sequemur pectore ?
Roges, tuum labore quid juvem meo,
  Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore sum futurus in metu,
  Qui major absentes habet :
Ut assidens implumibus pullis avis
  Serpentium allapsus timet
Magis relictis ; non, ut adsit, auxilî
  Latura plus præsentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur

Digitized by Google

Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis;
Pecuſve Calabris ante ſidus ſervidum
Lucana mutet paſcuis,
Nec ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod aut avarus, ut Chremes, terra premam,
Diſcinctus aut perdam ut nepos.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES. Ode II.

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore:
Nec excitatur claſſico miles truci,
Nec horret iratum mare;
Forumque vitat, & ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos;
Inutileſque falce ramos amputans,
Feliciores inſerit:
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges;
Aut preſſa puris mella condit amphoris;
Aut tondet infirmas oves.
Vel, cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,

Digitized by Google

Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpuræ,
Qua muneretur te, Priape, & te, pater
Silvane, tutor finium!
Libet jacere modo sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim rivis aquæ;
Queruntur in silvis aves;
Fonteſque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Jovis
Imbres, niveſque comparat;
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obstantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos;
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem
Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem juvet
Domum, atque dulces liberos,
(Sabina qualis, aut perusta Solibus
Pernicis uxor Apuli).
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub adventum viri;
Claudenſque textis cratibus lætum pecus,
Distenta siccet ubera,
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus

Digitized by Google

Hiems ad hoc vertat mare :
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
Malvæ salubres corpori,
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat pastas oves
Videre properantes domum !
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido ;
Positosque vernas, ditis, examen domus,
Circum renidentes Lares !
Hæc ubi locutus fœnerator Alphius,
Jam jam futurus rusticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam ;
Quærit calendis ponere.

AD MÆCENATEM. Ode III.

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit ;
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia !
Quid hoc veneni sævit in præcordiis ?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit ; an malas
Canidia tractavit dapes ?
Ut, Argonautas præter omnes, candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga

Digitized by Google

Perunxit hoc Jasonem :
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ.
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocóse Mæcenas, precor,
Manum puella suavio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

IN MÆNAM POMPEII LIBERTUM. Ode IV.

LUPIS, & agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio ?
Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit,
Sedilibusque magnus in primis eques,
Othone contempto, sedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones, atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum ?

Digitized by Google

IN CANIDIAM VENEFICAM. Ode V.

At, ô Deorum quidquid in cælo regit
Terras, & humanum genus,
Quid iſte fert tumultus? & quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris adfuit;
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Jovem;
Quid, ut noverca, me intueris, aut uti
Petita ferro bellua?
Ut hæc trementi queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia brevibus implicata viperis
Crines & incomptum caput,
Jubet ſepulchris caprificos erutas,
Jubet cupreſſos funebres,
Et uncta turpis ova ranæ ſanguine,
Plumamque nocturnæ ſtrigis,
Herbaſque, quas Iolcos atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis ut marinus aſperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conſcientia,

Digitized by Google

Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo posset infossus puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori spectaculo:
Cum promineret ore, quantum extant aquâ
Suspensa mento corpora,
Exsucta uti medulla, & aridum jecur,
Amoris esset poculum
Interminato cum semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.
Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum,
Quæ fidera excantata voce Thessala
Lunamque cœlo deripit.
Hic irrefectum sæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit, aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana cum fiunt sacra;
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
Iram atque numen vertite;
Formidolosis dum latent silvis feræ
Dulci sopore languidæ;
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburanæ canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira Barbaræ minus
Venena Medeæ valent?

Digitized by Google

Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abſtulit.
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, ah! ſolutus ambulat veneficæ
Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus,
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Faſtidienti poculum.
Priuſque cœlum ſidet inferius mari,
Tellure porrecta ſuper,
Quam non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer jam, non ut ante, mollibus
Lenire verbis impias,
Sed dubius unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena, magnum fas nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire juſſus exſpiravero,
Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
(Quæ vis Deorum eſt Manium)
Et inquietis aſſidens præcordiis,

Digitized by Google

Pavore somnos auferam;
Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet obscœnas anus.
Post insepulta membra different lupi
Et Esquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu, mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

IN CASSIUM SEVERUM. Ode VI.

Quid immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam, qualis aut molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
Quæcunque præcedet fera.
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave; namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atra dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM. Ode VII.

Quo, quo scelesti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?

Digitized by Google

Parumne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis ?
Non ut superbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret :
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via :
Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, nisi in dispar, feris.
Furorne cæcos, an rapit vis acrior,
An culpa ? responsum date.
Tacent ; & ora pallor albus inficit,
Mentesque perculsæ stupent.
Sic est : acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternæ necis ;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

IN ANUM LIBIDINOSAM. Ode VIII.

Rogare longo putidam te sæculo,
Vires quid enervet meas ?
Cum sit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem senectus exaret ;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis ?
Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales ubera,
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile suris additum.
Sto beata ; funus atque imagines
Ducant triumphales tuum :

Digitized by Google

Nec ſit marita, quæ rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.
Quid, quòd libelli Stoici inter ſericos
Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent,
Minuſve languet faſcinum?
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore allaborandum eſt tibi.

AD MÆCENATEM. Ode IX.

QUANDO repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Ut nuper, actus cum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu, poſteri, negabitis),
Emancipatus feminæ
Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt;
Interque ſigna, turpe, militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli, canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boves.

Digitized by Google

Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem,
Neque Africano, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit.
Terra marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutavit ſagum
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non fuis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores adfer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Leſbia;
Vel, quod fluentem nauſeam coërceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam, metumque Cæſaris rerum, juvat
Dulci Lyæo ſolvere.

IN MÆVIUM. Ode X.

Mala ſoluta navis exit alite
Ferens olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auſter, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices,
Nec ſidus atra nocte amicum appareat,
Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quam Graia victorum manus;
Cum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O, quantus inſtat navitis ſudor tuis,

Digitized by Google

Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces & aversum ad Jovem;
Ionius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit!
Opima quod si præda curvo littore
Porrecta mergos juveris,
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

AD PECTIUM. Ode XI.

PECTI, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos,
Amore perculsum gravi:
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere,
Silvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui!
Conviviorum & pœnitet,
In queis amantem & languor, & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium,
Querebar, applorans tibi,
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod si meis insæstuet præcordiis

Digitized by Google

Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Desinet imparibus
Certare summotus pudor;
Ubi hæc severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu, mihi postes, &, heu,
Limina dura, quibus
Lumbos & infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliæ graves;
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

Ode XII.

Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barris?
Munera quid mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, nec naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis & quam malus undique membris
Crescit odor! cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque

Digitized by Google

Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta cubilia, tectaque trumpit:
Vel mea cum fævis agitat fastidia verbis,
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. Pereat male, quæ te
Lesbia quærenti taurum monstravit inertem;
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? Tibi nempe?
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICOS. Ode XIII.

Horrida tempestas cœlum contraxit; & imbres,
Nivesque deducunt Jovem:
Nunc mare, nunc silvæ
Threïcio Aquilone sonant. Rapiamus, amici,
Occasionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
Tu vina Torquato move
Consule pressa meo.
Cetera mitte loqui. Deus hæc fortasse benigna
Reducet in sedem vice.
Nunc & Achæmenio
Perfundi nardo juvat, & fide Cyllenea
Levare duris pectora

Digitized by Google

Sollicitudinibus :
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno :
Invicte mortalis, Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois ;
Unde tibi reditum certo subtemine Parcæ
Rupere ; nec mater domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM. Ode XIV.

MOllis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethæos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando :
Deus, Deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, Iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teïum ;
Qui persæpe cava testudine flevit amorem,
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser. Quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua ; me libertina, neque una
Contenta, Phryne macerat.

Digitized by Google

AD NEÆRAM. Ode XV.

Nox erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera;
Cum tu magnorum numen læsura Deorum
In verba jurabas mea,
Arctius atque edera procera adstringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion
Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neæra.
Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem;
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore & multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea;
Eheu, translatos alio mærebis amores:
At ego vicissim risero.

AD POPULUM ROMANUM. Ode XVI.

Altera jam teritur bellis civilibus ætas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit:

Digitized by Google

Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Noviſque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibuſque abominatus Hannibal;
Impia perdemus devoti ſanguinis ætas,
Feriſque rurſus occupabitur ſolum?
Barbarus, heu, cineres inſiſtet victor, & urbem
Eques ſonante verberabit ungula?
Quæque carent ventis, & ſolibus, ossa Quirini,
(Nefas videre) diſſipabit inſolens?
Forte quid expediat communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus?
Nulla ſit hac potior ſententia; (Phocæorum
Velut profugit execrata civitas,
Agros, atque Lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire, pedes quocunque ferunt, quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? An melius quis habet ſuadere? ſecunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc; ſimul imis ſaxa renârint
Vadis levata, ne redire ſit nefas;
Neu converſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina;
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
Novaque monſtra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres ſubſidere cervis,
Adulteretur & columba miliio;
Credula nec flavos timeant armenta leones,
Ametque falſa levis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,

Digitized by Google

Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege : mollis &. exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca prætet & volate litora.
Nos manet Oceanus circumvagus arva beata :
Petamus arva, divites et insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea ;
Germinat & nunquam fallentis termes olivæ ;
Suamque pulla ficus ornat arborem ;
Mella cava manant ex ilice ; montibus altis,
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera ;
Nec vespertinus circum gemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur ; ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis ;
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus ;
Neque impudica Colchis intulit pedem.
Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
Laborioſa nec cohors Vlyssei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret impotentia.
Jupiter illa piæ secrevit littora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum.
Ærea dehinc ferro duravit sæcula ; quorum
Piis secunda, vate me, datur fuga.

Digitized by Google

AD CANIDIAM. Ode XVII.

JAm jam efficaci do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per Proserpinæ,
Per & Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum, valentium
Refixa cœlo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris,
Citumque retro solve, solve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem superbus ordinârat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat:
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis mœnibus rex procidit
Heu, pervicacis ad pedes Achillei:
Setosa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyssei,
Volente Circe, membra: tunc mens, & sonus,
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis, superque pœnarum tibi,
Amata nautis multum, & institoribus.
Fugit juventas, & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus est odoribus:
Nullum a labore me reclinat otium:
Urget diem nox, & dies noctem: neque est
Levare tenta spiritu præcordia.
Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa dissilire nænia.

Digitized by Google

Quid amplius vis? ô mare & terra! ardeo,
Quantum neque atro delibûtus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervida
Furens in Ætna flamma. Tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis, aut quod me manet ſtipendium?
Effare: juſſas cum fide pœnas luam,
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencos, ſive mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba,
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolve me dementia,
O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Novendiales diſſipare pulveres.
Tibi hoſpitale pectus, & puræ manus,
Tuuſque venter partumeius, & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exſilis puerpera.

CANIDIÆ RESPONSUM.

Quid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo,
Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini pontifex venefici
Impune ut urbem nomine implêris meo?

Digitized by Google

Quid proderit ditâſſe Pelignas anus,
Velociusve miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent ?
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis ;
Optat Prometheus obligatus aliti ;
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum : ſed vetant leges Jovis,
Voles modo altis deſilire turribus,
Modo enſe pectus Norico recludere :
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An quæ movere cereas imagines,
Ut ipſe nôſti curioſus, & polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis ;
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſideriſque temperare pocula ;
Plorem artis in te nil valentis exitum ?

Digitized by Google

Q. HORATII

FLACCI

CARMEN SÆCULARE.

PHOEBE, silvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempore sacro;
Quo Sibyllini monuere versus,
Virgines lectas, puerosque castos
Dis, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliusque & idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.
Diva, producas sobolem, patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Feminis, prolisque novæ feraci
Lege marita:
Certus undenos decies per annos
Orbis, ut cantus, referatque ludos
Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequentes.

Digitized by Google

Voſque veraces cecinisse Parcæ,
Quod ſemel dictum ſtabilisque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum, pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Jovis auræ.
Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis audi,
Luna puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliaeque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare Lares, & urbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.
Di, probos mores docili juventæ,
Di, ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolemque
& decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis,
Clarus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari, terraque manus potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.
Jam fides & pax & honor pudorque

Digitized by Google

Priſcus, & neglecta redire virtus
Audet, apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus;
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.
Hæc Jovem ſentire Deoſque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI

SATYRARUM

LIBER I.

SATYRA I.

QUi fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi sortem,
Seu ratio dederit, seu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior. Quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi,
Quo rem deducam, si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis; eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu consultus modo, rusticus. Hinc vos,
Vos hinc, mutatis discedite partibus. Eia,
Quid statis? Nolint. Atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea, (ne sic, ut qui jocularia, ridens

Digitized by Google

Percurram : quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat ? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.)
Ille, gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria : ſicut
Parvula (nam exemplo eſt,) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo
Quem ſtruit, haud ignara, ac non incauta futuri :
Quæ, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, & illis utitur ante
Quæſitis patiens. Cum te neque fervidus æſtus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum ;
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter :
Quid juvat immenſum te argenti pondus & auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra ?
Quod, ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id ſit, quid habet pulchri conſtructus acervus ?
Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus quam meus : ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille aret ? At ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris ?
Ut tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho ; ac dicas, magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. Eo ſit,

Digitized by Google

Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Ausidus acer.
At qui tantulo eget, quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falso,
Nil satis est, inquit, quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? Jubeas miserum esse, libenter
Quatenus id facit; ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? Mutato nomine, de te
Fabula narratur. Congestis undique saccis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus, quem præbeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius; adde,
Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque dieque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? horum
Semper ego optârim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit temptatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit; habes, qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat gnatis carisque propinquis.
Non uxor salvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?
At si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
Infelix operam perdas; ut si quis asellum

Digitized by Google

In campum doceat parentem currere frenis.
Denique fit finis quærendi; cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus, & finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam (non longa eſt fabula) dives,
Ut metiretur nummos, ita ſordidus ut ſe
Nonunquam ſervo melius veſtiret; aduſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat; at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mi igitur ſuades? ut vivam Mænius? aut ſic,
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. Non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanaïm quiddam ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diverſa ſequentes,
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat.
Ut cum carceribus miſſos rapit ungula currus,
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, & exacto contentus tempore, vita
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia Lippi
Compilâſſe putes, verbum non amplius addam.

Digitized by Google

SATYRA II.

AMbubajarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones; hoc genus omne
Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
Hunc si percunctêris, avi cur atque parentis
Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens opsonia nummis?
Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi,
Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet, ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget;
Nomina sectatur, modo sumpta veste virili
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, simulatque audivit? at in se
Pro quæstu sumptum facit hic. Vix credere possis,
Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet. Illuc,
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad obscœnum subductis usque facetus.
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
Contra, alius nullam, nisi olenti in fornice stantem.

Digitized by Google

Quidam notus homo cum exiret fornice, macte
Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operæ pretium, procedere recte
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones. Quin etiam illud
Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
Demeteret ferrum. Jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda!
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit, quam qui mœchatur. At hic si,
Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret; verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat & laudat, matronam nullam ego tango;
Ut quondam Marsæus amator Originis, ille,
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque;
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus; unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. An tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicunque. Quid interest, in matrona, ancilla, peccesve togata?

Digitized by Google

Villius in Fausta Sullæ gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, pœnas dedit usque, superque
Quam satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si, mutonis verbis mala tanta videntis,
Diceret hæc animus; quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum deposco consule cunnum,
Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?
Quid responderet? Magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaque istis
Dives opis natura suæ! tu si modo recte
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere; tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Define matronas sectarier; unde laboris
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos virideſque lapillos,
Sit licet hoc, Cerinthe, tuum tenerum est femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem sine fucis gestat, aperte,
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid honesti est,
Jactat, habetque palam: quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos est, ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt; ne, si facies (ut sæpe) decora,
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte: ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæa cæcior, illa,
Quæ malâ sunt, spectes. O crus, ô brachia! verum
Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
Matronæ, præter faciem nil cernere possis,
Cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te

Digitized by Google

Hoc facit insanum) mulcæ tibi tum officient res ;
Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, & circumdata palla ;
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obstat : Coïs tibi pene videre est,
Ut nudam ; ne crure malo, ne sit pede turpi ;
Metiri possis oculo latus : an tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem ostendi ? leporem venator ut alta
In nive sectatur, positum sic tangere nolit ;
Cantat, & apponit. Meus est amor huic similis ; nam
Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atque æstus, curasque graves e pectore pelli ?
Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodest, & inane abscindere solde ?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula ? Num esuriens fastidis omnia præter
Pavonem, rhombumque ? Tument tibi cum inguina, num si
Ancilla, aut verna est præsto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi ?
Non ego : namque parabilem amo Venerem facilemque.
Illam, post paulo ; sed pluris, si exierit vir :
Gallis hanc, Philodemus ait, sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum est jussa venire.
Candida rectaque sit, munda hactenus, ut neque longa,
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
Hæc, ubi suppositit dextro corpus mihi lævum
Ilia & Egeria est : do nomen quodibet illi.
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat ;
Janua frangatur ; latret canis ; undique magno
Pulsa domus strepitu resonet ; vel pallida lecto

Digitized by Google

Desiliat mulier; miseram se conscia clamet; 130
Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mi.
Discinctæ tunica fugiendum est, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris atque suam, non 5
Quidquam proficeret; si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala citaret, Io Bacche, modo summa
Voce, modo hac, resonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui 10
Junonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos; modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens; modo, sit mihi mensa tripes, &
Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses 15
Huic parco paucis contento; quinque diebus
Nil erat in loculis: noctes vigilabat ad ipsum
Mane; diem totum stertebat. Nil fuit unquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi; quid tu?
Nullane habes vitia? Immo alia, haud fortasse minora. 20
Mænius absentem Novium cum carperet; heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Cum tua prævideas oculis mala lippus inunctis, 25

Digitized by Google

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.
Iracundior eſt paullo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, & male laxus
In pede calceus hærct. At eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam; at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. Denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. Namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnæ.
Vellem in amicitia ſic erraremus, & iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire; ſtrabonem
Appellat pætum pater; & pullum, male parvus
Si cui filius eſt, ut abortivus fuit olim
Siſyphus. Hunc varum, diſtortis cruribus; illum
Balbutit ſcaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivat, frugi dicatur; ineptus,
Et jactantior hic paulo eſt; concinnus amicis
Poſtulat ut videatur. At eſt truculentior, atque
Plus æquo liber; ſimplex, fortiſque habeatur;
Caldior eſt, acres inter numeretur. Opinor,
Hæc res & jungit, junctos & ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. Probus quis
Nobiſcum vivit; multum demiſſus homo. Illi
Tardo, cognomen pingui damus. Hic fugit omnes

Digitized by Google

Insidias, nullique malo latus obdit apertum,
(Cum genus hoc inter vitæ versemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina,) pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
Simplicior si quis, (qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas,) ut forte legentem,
Aut tacitum impellat quovis sermone molestus:
Communi sensu plane caret, inquimus. Eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est,
Cum mea compensat vitiis bona, pluribus hisce,
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
Si volet: hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat; ignoscat verrucis illius. Æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
Ponderibus, modulisque suis ratio utitur, ac res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta coërcet?
Siquis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces, tepidumque ligurrierit jus,
In cruce suffigat; Labeone insanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius, atque
Majus peccatum est? Paulum deliquit amicus;
Quod nisi concedas, habeare insuavis; acerbus
Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor æris;
Qui nisi, cum tristes misero venere Kalendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit? ob hanc rem,

Digitized by Google

Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negârit?
Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est; sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi prope mater & æqui.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glande matque cubilia propter.
Unguibus, & pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere: dehinc absistere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injusti fateare necesse est:
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis:
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Divûm sacra legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
Nam, ut ferula cædas meritum majora subire
Verbera, non vereor, cum dicas esse pares res
Furta latrociniis, & magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,

Digitized by Google

Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex ;
Cur optas quod habes ? non nosti quid pater, inquit,
Chrysippus dicat : sapiens crepidas sibi nunquam,
Nec soleas fecit : sutor tamen est sapiens. Qui ?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator : ut Alfenus vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
Sutor erat : sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex ; sic rex solus. Vellunt tibi barbam
Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coerces,
Urgeris turba circum te stante, miserque
Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam ; dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
Præter Crispinum, sectabitur ; & mihi dulces
Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici :
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatusque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

Eupolis atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,
Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus aut fur,
Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus ; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus, numerisque facetus,
Emunctæ naris, durus componere versus :
Nam fuit hoc vitiosus : in hora sæpe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat, stans pede in uno.
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,

Digitized by Google

Scribendi recte ; nam ut multum, nil moror. Ecce,
Crispinus minimo me provocat : accipe, si vis,
Accipe jam tabulas. Detur nobis locus, hora,
Custodes : videamus, uter plus scribere possit.
Di bene fecerunt, inopis me, quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras
Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capsis & imagine ; cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media erue turba :
Aut ab avaritia, aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum :
Hunc capit argenti splendor : stupet Albius aere :
Hic mutat merces surgente a Sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio : quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine ; ne quid
Summa deperdat metuens, aut amplius rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poetas.
Fœnum habet in cornu, longe fuge. Dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico ;
Et, quodcunque semel chartis illeverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire lacuque,
Et pueros & anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
Excerpam numero ; neque enim concludere versum
Dixeris esse satis ; neque, si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comœdia necne poema

Digitized by Google

Esset, quæsivere: quod acer spiritus ac vis,
Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos insanit amica
Filius, uxorem grandi cum dote recusat;
Ebrius & (magnum quod dedecus, ambulet ante)
Nóctem cum facibus. Nunquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis;
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem,
Quo personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque, & quod prius ordine verbum est
Posterius facias, præponens ultima primis;
Non, ut si solvas, "Postquam discordia tetra
Belli ferratos postes, portasque refregit,"
Invenias etiam disjecti membra poetæ.
Hactenus hæc; alias, justum sit necne poema,
Nunc illud tantum quæram; meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi? Sulcius acer
Ambulat & Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus. At bene si quis,
Et puris vivat manibus; contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Cæli Byrrhique latronum,
Non ego sim Capri, neque Sulci. Cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli;
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent sunt multi, quique lavantes:
Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,

Digitized by Google

Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquis; & hoc ſtudio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum
Vixi cum quibus? Abſentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit; hic niger eſt; hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
E quibus unus avet quavis adſpergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam; poſt, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis & urbanus liberque videtur
Infeſto nigris. Ego ſi riſi quod ineptus
Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus & mordax videor tibi? mentio ſi qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos.
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, cauſaque mea permulta rogatus
Fecit, & incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Ærugo mera; quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut ſi quid promittere de me
Poſſum aliud, vere promitto. Liberius ſi
Dixero quid, ſi forte jocoſius; hoc mihi juris
Cum venia dabis. Inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando;
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipſe parâſſet:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius, utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem

Digitized by Google

Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Cum deterreret: Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa cum Venere uti
Possem: deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim; simul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis: &, sive jubebat,
Ut facerem quid, habes auctorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus selectis objiciebat:
Sive vetabat; an hoc inhonestum, & inutili factu
Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt, mediocribus, & quels
Ignoscas, vitiis teneor. Fortassis & istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium; neque enim, cum lectulus, aut me
Porticus excepit, desum mihi. Rectius hoc est;
Hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis
Occurram, hoc quidam non belle; nunquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris. Ubi quid datur otî,
Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum: cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniet manus, auxilio quæ
Sit mihi (nam multo plures sumus) ac veluti te
Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

Digitized by Google

SATYRA V.

EGRESSUM magna me excepit Aricia Roma,
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longe doctissimus, inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Præcinctis, unum; minus est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exspectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, & cœlo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle. Trecentos inseris: ohe
Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices, ranæque palustres
Avertunt somnos. Absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta atque viator
Certatim. Tandem fessus dormire viator
Incipit, ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
Fuste dolat. Quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus, atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus

Digitized by Google

Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima : namque
Plotius & Varius Sinuessæ Virgiliusque
Occurrunt : animæ, quales neque candidiores
Terra tulit ; neque quas me sit devinctior alter.
O, qui complexus & gaudia quanta fuerunt !
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit, & parochi, quæ debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Lusum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliusque.
Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.
Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quæ supersit Claudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri,
Musa, velim memores et ; quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci ;
Sarmenti domina exstat. Ab his majoribus orti
Ad pugnam venere : prior Sarmentus, equi te
Esse feri similem dicor. Ridemus : & ipse
Messius, accipio ; caput & movet. O, tua corpus
Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris ? At illi fœda cicatrix
Setosam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat ;

Digitized by Google

Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc : donâsset iamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat : scriba quod esset,
Deterius nihilo dominæ jus esse ; rogabat
Denique, cur unquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
Pæne arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Volcano, summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, servosque timentes
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Apulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus & quos
Numquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo ;
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto ; somnus tamen aufert
Intentum Veneri ; tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant ventremque supinum.
Quatuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est ;
Signis perfacile est. Venit vilissima rerum
Hic aqua : sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator.
Nam Canusî lapidosus ; aquæ non ditior urna ;
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.

Digitized by Google

Postera tempestas melior, via pejor, adusque
Bari mœnia piscosi. Dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque jocosque;
Dum flamma sine thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit: credat Judæus Apella,
Non ego. Namque Deos didici securum agere ævum:
Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
Tristes ex alto cæli demittere tecto.
Brundisium longæ finis chartæque viæque.

SATYRA VI.

Non, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te;
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitârint;
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum,
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Lævinum Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse notante
Judice, quem nôsti, populo; qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus;
Qui stupet in titulis, & imaginibus. Quid oportet
Nos facere a vulgo longe latcque remotos?
Namque esto, populus Lævino mallet honorem,
Quam Decio mandare novo; censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus;

Digitized by Google

Vel merito, quoniam in propria non pelle quiescem.
Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tulli,
Sumere depositum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus, & latum demisit pectore clavum,
Audit continuo: quis homo hic est? quo patre natus?
Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus; eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi singula; quali
Sit facie, sura, quali pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare, & quærere cogit.
Tune Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu post me sedet uno;
Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus,
Et Messala videris? At hic, si plaustra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum;
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc, quia, Mæcenas, tibi sim convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præsertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possit casu, quod te sortitus amicum.
Nulla etenim tibi me fors obtulit. Optimus olim

Digitized by Google

Virgilius, post hunc Varius, dixere, quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus;
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Saturcino vectari rura caballo:
Sed quod eram, narro. Respondes, ut tuus est mos,
Pauca. Abeo, & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta; velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos;
Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra
Objiciet vero quisquam mihi: purus, & insons,
Ut me collaudem, si & vivo carus amicis,
Causa fuit pater his; qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos: vestem servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset; avita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvæ, aut, ut fuit ipse, coactor

Digitized by Google

Mercedes ſequerer; neque ego eſſem queſtus; ob hoc nunc
Laus illi debetur, & a me gratia major.
Nil me pœniteat ſanum patris hujus; eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. Longe mea diſcrepat iſtis
Et vox & ratio. Nam ſi natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere, ad faſtum quoſcunque parentes
Optaret ſibi quiſque; meis contentus, honeſtos
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quod
Nollem onus haud unquam ſolitus portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quærenda foret res,
Atque ſalutandi plures; ducendus & unus,
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve peregreve exirem; plures calones, atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tulli,
Cum Tiburte via prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare ſenator,
Millibus atque aliis vivo. Quacunque libido eſt,
Incedo ſolus: percunctor quanti olus ac far:
Fallacem Circum veſpertinumque pererro
Sæpe forum. Aſſiſto divinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero laganique catinum.
Cœna miniſtratur pueris tribus, & lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus
Vilis cum patera guttus, Campana ſupellex.

Digitized by Google

Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo. Poſt hanc vagor: aut ego lecto,
Aut ſcripto, quod me tacitum juvet. Ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt, ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. Hæc eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione gravique.
His me conſolor: victurus ſuavius, ac ſi
Quæſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſent.

SATYRA VII.

Proscripti Regis Rupilî pus atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſit vincere Regem;
Confidens tumiduſque; adeo ſermonis amari,
Siſennas Barroſque ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. Poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. Inter
Hectora Priamiden animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit. Duo ſi diſcordia vexet inertes,
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco; diſcedat pigrior, ultro

Digitized by Google

Muneribus missis) Bruto Prætore tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat, uti non
Compositus melius cum Bitho Bacchius. In jus
Acres procurrunt; magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Invisum agricolis sidus, venisse: ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Prænestinus salso multoque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus
Vindemiator & invictus, cui sæpe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges consuesti tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

SATYRA VIII.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber incertus scamnum, faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido. Nam fures dextra coercet,
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aut importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis considere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulchrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.

Digitized by Google

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; hæredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari, quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum.
Cum mihi non tantum furesque feræque suetæ
Hunc vexare locum curæ sunt atque labori,
Quantum carminibus quæ versas atque venenis
Humanos animos. Has nullo perdere possum,
Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem. Pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu. Scalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. Cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea. Major
Lanea, quæ pœnis compescere inferiorem.
Cerea supplicier stabat, servilibus ut quæ
Jam perituræ modis. Hecaten vocat altera, sævum
Altera Tisiphonen. Serpentes, atque videres
Infernas errare canes; Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulchra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniant mictum atque cacatum.
Julius, et fragilis Pedacia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Sagana resonarent triste et acutum?
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arserit ignis? et ut non testis inultus.

Digitized by Google

Horruerim voces Furiarum, & facta duarum ?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſa nate ficus. At illæ currere in urbem.
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBAM forte via Sacra, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis.
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum ;
Arreptaque manu, Quid agis dulciſſime rerum ?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam ; & cupio omnia, quæ vis.
Cum aſſectaretur : Numquid vis ? Occupo. At ille,
Nôris nos, inquit : docti ſumus. Hic ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miſere diſcedere quærens,
Ire modo ocyus, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero : cum ſudor ad imos
Manaret talos : O te, Bollane, cerebri
Felicem, aiebam tacitus. Cum quidlibet ille
Garriret : vicos, urbem laudaret ; ut illi
Nil reſpondebam : Miſere cupis, inquit, abire,
Iamdudum video : ſed nil agis : uſque tenebo ;
Perſequar. Hinc quo nunc iter eſt tibi ? Nil opus eſt te
Circumagi : quendam volo viſere, non tibi notum ;
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæſaris hortos.
Nil habeo, quod agam, & non ſum piger ; uſque ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,
Cum gravius dorſo ſubiit onus. Incipit ille :
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies. Nam quis me ſcribere plures,
Aut citius poſſit verſus ? Quis membra movere

Digitized by Google

Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,
Cognati, queis te salvo est opus? Haud mihi quisquam:
Omnes composui. Felices! Nunc ego resto:
Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinet, divina mota anus urna;
Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
Si sapiat, vitet, simulatque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Vestæ, quarta jam parte diei
Præterita, & casu tunc respondere vadato
Debebat; quod ni feciisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Interream, si
Aut valeo stare, aut novi civilia jura:
Et propero, quo scis. Dubius sum, quid faciam, inquit.
Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille: 40
Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum, & mentis bene sanæ.
Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere. Dispeream, ni
Summôsses omnes. Non isto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena malis: nil mî officit unquam
Ditior hic, aut est quia doctior: est locus uni
Cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse. Velis tantummodo: quæ tua virtus,
Expugnabis; & est qui vinci possit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi dero:
Muneribus servos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quæram:

Digitized by Google

Occuram in triviis; deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit mihi carus, & illum
Qui pulchre nôſſet. Conſiſtimus. Unde venis, &
Quo tendis? Rogat, & reſpondet. Vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. Male ſalſus
Ridens diſſimulare: meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene; ſed meliori
Tempore dicam; hodie tricesima ſabbata. Vin' tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Religio eſt. At mî: ſum paulo infirmior, unus
Multorum; ignoſces; alias loquar. Hunccine Solem
Tam nigrum ſurrexe mihi? Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Caſu venit obvius illi
Adverſarius: &, quo tu, turpiſſime? Magna
Exclamat voce: &, licet anteſtari? Ego vero
Oppono auriculam. Rapit in jus. Clamor utrinque,
Undique concurſus. Sic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucilî. Quis tam Lucilî fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? At idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem,
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera.
Nam ſic
Et Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; & eſt quædam tamen hic quoque virtus:
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe

Digitized by Google

Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt, modo triſti, ſæpe jocoſo,
Defendente vicem modo rhetoris, atque poetæ;
Interdum urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. Ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte
Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. O ſeri ſtudiorum! quine putetis
Difficile & mirum Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At ſermo lingua concinnus utraque
Suavior: ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.
Cum verſus facias, teipſum percontor: an & cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli,
Scilicet oblitus patriæque, patriſque, Latine,
Cum Pedius cauſas exſudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos; vetuit me tali voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde ſonent certantia, judice Tarpa,
Nec redeant iterum, atque iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, pede ter percuſſo. Forte epos acer,

Digitized by Google

Ut nemo, Varius ducit. Molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor; neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Atti;
Non ridet versus Enni gravitate minores?
Cum de se loquitur, non ut majore reprensis.
Quid vetat, & nosmet Lucilî scripta legentes
Quærere, num illius, num rerum dura negârit
Versiculos natura magis factos, & euntes
Mollius? at si quis pedibus quid claudere senis,
Hoc tantum, contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus? Etrusci
Quale fuit Cæsî rapido ferventius amni
Ingenium; capsis quem fama est esse, librisque
Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis & urbanus, fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Græcis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum;
Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur, & in versu faciendo
Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.
Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sint,
Scripturus; neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus; an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. Nam satis est equitem mihi plaudere; ut audax,

Digitized by Google

Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut crucier, quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli? 85
Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus, & hæc utinam Viscorum laudet uterque.
Ambitione relegata, te dicere possum,
Pollio; te, Messalla, tuo cum fratre, simulque 90
Vos, Bibuli, & Servi, simul his te, candide Furni;
Complures alios, doctos ego quos & amicos
Prudens prætereo; quibus hæc sint qualiacumque
Arridere velim: doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 95
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SATYRARUM.

LIBER II.

SATYRA I.

SUNT, quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus: sine nervis altera, quidquid
Composui, parcsse putat; similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, præscribe. Quiescas. Ne faciam, inquis, 5
Omnino versus? Aio. Peream male, si non

Digitized by Google

Optimum erat : verum nequeo domire. Ter uncti.
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. Neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.
Attamen & justum poteras & scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cum res ipsa feret : nisi dextro tempore, Flacci,
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem :
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem ?
Cum sibi quisque timet, quanquam est intactus, & odit.
Quid faciam ? saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti, numerusque lucernis.
Castor gaudet equis : ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba
Lucilii ritu, nostrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris ; neque, si male gesserat usquam,
Decurrens alio, neque si bene. Quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella,
Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps ;
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc, pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis ;
Sive quod Apula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet ultro
Quenquam animantem, & me veluti custodiet ensis

Digitized by Google

Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis latronibus? O pater & rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis; at ille,
Qui me commôrit (melius non tangere clamo)
Flebit, & insignis tota cantabitur urbe.
Servius iratus leges minitatur, & urnam;
Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum:
Grande malum Turius, si quis se judice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. Unde, nisi intus
Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet sceleris pia dextera; mirum,
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos;
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romæ, seu Fors ita jusserit, exsul;
Quisquis erit vitæ, scribam, color. O puer, ut sis
Vitalis, metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid, cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis? num Lælius, aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.
Quin ubi se a vulgo & scena in secreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli;
Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis

Digitized by Google

Infra Lucili censum, ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia, & fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. Equidem nihil hinc diffingere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum;
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare; si quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse:
Solventur risu tabulæ: tu missus abibis.

SATYRA II.

QUæ virtus & quanta, boni, sit vivere parvo;
(Nec meus hic sermo est: sed quæ præcepit Ofellus
Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva,)
Discite, non inter lances, mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum
Acclinis falsis animus, meliora recusat;
Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
Militia assuetum Græcari, seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem,
Seu te discus agit, pete cedentem aera disco.
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta; foris est promus, & atrum
Defendens pisces hiemat mare. Cum sale panis

Digitized by Google

Latrantem ſtomachum bene leniet. Unde putas, aut
Qui partum ? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in teipſo eſt ; tu pulmentaria quære
Sudando. Pinguem vitiis albumque nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum ; quia veneat auro
Rara avis, et picta pandat ſpectacula cauda :
Tanquam ad rem attineat quicquam : num veſceris iſta,
Quam laudas, pluma ? cocto num adeſt honor idem ?
Carne tamen quamvis diſtat nihil, hac magis illa ;
Imparibus formis deceptum te patet. Eſto.
Unde datum ſentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet ? pontesne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci ? laudas, inſane, trilibrem
Mullum ; in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video ; quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos ? quia ſcilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus ; at vos,
Præſentes Auſtri, coquite horum obſonia ; quanquam
Putet aper rhombuſque recens, mala copia quando
Ægrum ſolicitat ſtomachum ; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas ; necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum ; nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus ; haud ita pridem
Gallonî præconis erat acipenſere menſa
Infamis ; quid ? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido ;
Donec vos auctor docuit prætorius ; ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos,

Digitized by Google

Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus e tenui victu distabit, Ofello
Judice; nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravus detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas est, et silvestria corna;
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum; et
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? hoc urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque
In neutram partem cultus miser; hic neque servis,
Albutî senis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; nec sic ut simplex Nævius, unctam
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque secum
Afferat; in primis valeas bene; nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius escæ
Quæ simplex olim tibi sederit; at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis;
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita; vides, ut pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, et tractari mollius ætas

Digitized by Google

Imbecilla volet; tibi quidnam accedet ad istum,
Quam puer et validus præsumis, mollitiem; seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quod hospes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus consumeret; hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinæque
Grande ferunt una cum damno dedecus; adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquis, Trafius istis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm? cur, improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum recte tibi semper erunt res?
O magnus posthac inimicis risus! uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem corpusque superbum;
An qui contentus parvo, metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, aptârit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum,
Quam nunc accisis; videas metato in agello,
Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac mihi, cum longum post tempus venerat hospes,

Digitized by Google

Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hœdo: tum pensilis uva secundas
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat cuppa potare magistra:
Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractæ seria frontis.
Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus;
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit; nos expulit ille;
Illum aut nequities aut vafri inscitia juris,
Postremo expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius, sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii: quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

Sic raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas: quid fiet? at ipsis
Saturnalibus hue fugisti sobrius; ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe; nil est.
Culpantur frustra calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries Dis atque poetis.
Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?

Digitized by Google

Eupolin Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras, virtute relicta?
Contemnere miser; vitanda est improba Sirea
Desidia; aut quidquid vita meliore parasti
Ponendum æquo animo. Di te, Damasippe, Deæque
Verum ob consilium donent tonsore; sed unde
Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis: olim nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus ære;
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset;
Callidus huic signo ponebam millia centum;
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita. Novi,
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui,
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri, capitisque dolore:
Ut lethargicus hic, cum fit pugil, et medicum urget.
Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te
Frustrere; insanis et tu, stultique prope omnes,
Si quid Stertinus veri crepat; unde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus jussit sapientem pascere barbam;
Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam, male re gesta, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit, et, Cave faxis
Te quidquam indignum; pudor, inquit, te malus angit,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, et quemcunque insscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus et grex

Digitized by Google

Autumat ; hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet ; nunc accipe, quare
Deſipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere ; velut ſilvis, ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit ;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit ; unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus : hoc te
Crede modo inſanum ; nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat ; eſt genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis ; ut ignes,
Ut rupes, fluvioſque in campo obſtare queratur :
Alterum et huic varium et nihilo ſapientius, ignes
Per medios fluvioſque ruentis ; clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, uxor ;
Hic foſſa eſt ingens, hic rupes maxima ; ſerva :
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
" Mater, te appello," clamantibus ; huic ego vulgus
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo ;
Integer eſt mentis Damaſippi creditor ? eſto :
Accipe, quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam ;
Tune inſanus eris, ſi acceperis ? an magis excors
Rejecta præda, quam præſens Mercurius fert ?
Scribe decem a Nerio : non eſt ſatis : adde Cicutæ
Nodoſi tabulas centum ; mille adde catenas :
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis ;
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, et, cum volet, arbor,
Si male rem gerere inſani eſt ; contra, bene ſani :
Putidius multo cerebrum eſt (mihi crede) Perilli
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere, quiſquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore :

Digitized by Google

Quiſquis luxuria, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Heredes Staberî ſummam incidere ſepulcro:
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne ſis patruus mihi. Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidiſſe. Quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius: ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus. Sapiensne? Etiam, & rex,
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In media juſſit Libya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes. Uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus ulli;
Si ſcalpra & formas non ſutor; nautica vela
Averſus mercaturis; delirus, & amens
Undique dicatur merito. Quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſquevelut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte; neque illinc

Digitized by Google

Audeat esuriens dominus contingere granum;
Ac potius foliis parcus vescatur amaris:
Si, positis intus Chii, veterisque Falerni
Mille cadis, nihil est, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet unde-
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur; eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
Dis inimice senex, custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
Ungere si caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, perjuras, furripis, aufers
Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servosve tuos, quos ære pararis;
Insanum te omnes pueri, clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis
Argis,
Nec ferro, ut, demens, genitricem occidis, Orestes.
An tu reris eum occisa insaniisse parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sane fecit, quod tu reprendere possis;
Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
Qui Vejentanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis,

Digitized by Google

Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus; ut heres
Jam circum loculos, & claves lætus ovanſque
Curreret. Hunc medicus multum celer, atque fidelis
Excitat hoc pacto. Menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum; hominem ſic erigit: addit & illud;
Ni tua cuſtodis, avidus jam hæc auferet heres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? Agedum; ſume hoc ptiſanarium oryzæ.
Quanti emtæ? Parvo. Quanti ergo? Octo aſſibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis, pereamne rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid avarus?
Stultus, & inſanus. Quid? ſi quis non ſit avarus:
Continuo ſanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
Non eſt cardiacus, (Craterum dixiſſe putato)
Hic æger. Recte eſt igitur, ſurgetque? Negabit;
Quod latus, aut renes morbo tentantur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus. Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitioſus & audax.
Naviget Anticyram; quid enim differt, balatroni
Donet quidquid habes; an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canuſi duo prædia, dives
Antiquo cenſu, gnatis diviſſe duobus
Fertur, & hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: poſtquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi:
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem;
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors;
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,

Digitized by Google

Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater, & natura coërcet.
Præterea, ne vos titillet gloria, jure-
jurando obstringam ambo: uter ædilis, fueritve
Vestrûm prætor, is intestabilis & sacer esto.
In cicere atque faba bona tu, perdasque lupinis,
Latus ut in circo spatiere, aut æneus ut stes,
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Ajacem, Atride, vetas cur?
Rex fuam. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito; ac, si cui videor non justus, inulto
Dicere, quæ sentit, permitto. Maxime regum,
Di tibi dent capta classem reducere Troja.
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem,
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide gnatam
Ante aras, spargisque mola caput, improbe, salsa.
Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim
Ajax
Fecit, cum stravit ferro pecus? Abstinuit vim
Uxore & gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.
Verum ego, ut hærentes adverso litore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.
Nempe tuo, furiose; meo, sed non furiosus.
Qui species alias veri, scelerisque tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur, atque,

Digitized by Google

Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? & parum est vitio tibi cum tumidum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet aguam;
Huic vestem, ut gnatæ, paret ancillas, paret aurum:
Pusam, aut pusillam appellet, fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat jus
Præter, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. Quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, luxuriam, & Nomentanum arripe mecum,
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: quidquid mihi, quidquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum; & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit æquus;
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego: tu pisces hiberno ex æquore verris.
Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer:
Sume tibi decies, tibi tantundem, tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
(Scilicet ut decies solidum absorberet,) aceto
Diluit insignem baccam, qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam

Digitized by Google

Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia, & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coemtas :
Quorsum abeant sani ? creta, an carbone notandi ?
Ædificare casas, plaustello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum ; amentia versct.
Si puerilius his ratio esse evincet amare ;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores : quæro, faciásne, quod olim
Mutatus Polemo ? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia : potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri ?
Porrigis irato puero cum poma, recusat.
Sume Catelle : negat ; si non des, optat. Amator
Exclusus qui distat : agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus, & hæret
Invisis foribus ? Ne nunc, cum me vocat ultro,
Accedam ? an potius mediter finire dolores ?
Exclusit : revocat. Redeam ? Non, si obsecret. Ecce
Servus non paulo sapientior. O here, quæres
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore hæc sunt mala : bellum ;
Pax rursum. Hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi ; nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid ? cum Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te es ?
Quid ? eum balba feris annoso verba palato,
Ædificante casas qui sanior ? Adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare ; modo, inquam,

Digitized by Google

Hellade percussa, Marius cum præcipitat se,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat, et, unum,
(Quid tam magnum? addens) unum me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
Auribus, atque oculis: mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet; hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Menenî.
Jupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit casus; medicusve levârit
Ægrum ex præcipiti; mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore Deorum.
Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit; posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris,
Quam me stultitiam (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum manibus cum portat Agave
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc edisserе, quo me
Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primum
Ædificas; hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis, et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis

Digitized by Google

Spiritum et inceſſum : qui ridiculus minus illo ?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum, eſt
Tanto diſſimilem, et tanto certare minorem ?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit ; illa rogare,
Quantane ? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet ?
Major dimidio. Num tanto ? cum magis atque
Se magis inflaret ; non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc a te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc, hoc eſt, oleum adde camino ;
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam deſine. Cultum
Majorem cenſu. Teneas, Damaſippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

Unde, et quo Catius ? Non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis præceptis ; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore lævo
Interpellarim : ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox ;
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem ;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen ; ſimul an Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor præceptæ canam : celabitur auctor.
Longa quibus facies, ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere ; namque marem cohibent calloſa vitellum.

Digitized by Google

Caule ſuburbano, qui ficcis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet; pratenſibus optima fungis
Natura eſt; aliis male creditur; ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Auſidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet; leni præcordia mulſo
Prolueris melius; ſi dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi brevis herba; ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ.
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ;
Murice Bajano melior Lucrina peloris,
Oſtrea Circæis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſces averrere menſa,
Ignarum, quibus eſt jus aptius, et quibus affis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem;
Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules.
Fecundæ leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quæ natura, et foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:

Digitized by Google

Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret;
Quali perfundat pisces securus olivo.
Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho: perna magis, ac magis hillis
Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
Quæcunque immundis fervent adlata popinis.
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. Simplex e dulci constat olivo:
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
Non alia, quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam:
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus, et alec,
Primus et invenior piper album cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Angustoque vagos pisces urgere catino.
Magna movent stomacho fastidia; seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Constitit sumptus? neglectis, flagitium ingens.

Digitized by Google

Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes,
Oblitum, quanto curam ſumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quæ niſi divitibus nequeant contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam Diveſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quumcunque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem juveris; adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

HOc quoque, Tireſia, præter narrata, petenti
Reſponde; quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis; quid rides? jamne, doloſe,
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque penates,
Aſpicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut
Nudus inopſque domum redeam, te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus; atqui
Et genus et virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem, miſſis ambagibus, horres:
Accipe, qua ratione queas diteſcere; turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives;
Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi

Digitized by Google

Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spurco Damæ latus? haudita Trojæ
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo.
Et quondam majora tuli; tu protinus unde
Divitias, ærisque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico; captes astutus ubique
Testamenta senum: neu, si vafer unus et alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim;
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem causaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fecundave conjux.
Quincte, puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum:
Jus anceps novi: causas defendere possum:
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemptum cassa nuce pauperet; hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus; ire domum, atque
Pelliculam curare jube: si cognitor ipse:
Perstа, atque obdura: seu rubra Canicula findet
Infantes statuas: seu pingui tentus omaso
Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures adnabunt thumi, et cetaria crescent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara sublatus aletur; ne manifestum
Cœlibis obsequium nudet te, leniter in spem
Adrepe officiosus, ut et scribare secundus
Heres; et si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro hæc alea fallit,

Digitized by Google

Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere memento:
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multiſne coheres,
Veloci percurre oculo; plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo;
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Æneæ, telluſque marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet; tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat, orabit: multum Naſica negatas
Accipiet tandem, tacitus leget; invenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.
Illud ad hæc jubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet; illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longe prius ipſum
Expugnare caput; ſcribet mala carmina vecors?
Laudato; ſcortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putaſne,
Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magno, donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ ſi ſemel uno
De ſene guſtârit, tecum partita lucellum,
Ut canis, a corio nunquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicam, factum eſt; anus improba Thebis

Digitized by Google

Ex teſtamento ſic eſt elata : cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres :
Scilicet elabi ſi poſſet mortua : credo,
Quod nimium inſtiterat viventi ; cautus adito :
Neu deſis operæ : neve immoderatus abundes.
Difficilem et moroſum offendes garrulus ; ultro
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus ; atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare : mone, ſi increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput : extrahe turba,
Oppoſitis humeris : aurem ſubſtringe loquaci.
Inportunus amat laudari ? donec, Ohe jam !
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit, urge, et
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cum te ſervitio longo curaque levârit ;
Et certum vigilans, Quartæ ſit partis Ulyſſes
Audieris heres : ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt ? unde mihi tam fortem, tamque fidelem ?
Sparge ſubinde : et, ſi paullum potes, illacrimare ; eſt
Gaudia prodentem vultum celare ; ſepulchrum
Permiſſum arbitrio, ſine ſordibus extrue : funus
Egregie factum laudet vicinia ; ſi quis
Forte coheredum ſenior male tuſſiet ; huic tu
Dic, ex parte tua, ſeu fundi, ſive domus ſit
Emptor, gaudentem nummo te addicere ; ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina ; vive, valeque.

SATYRA VI.

Hoc erat in votis : modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum ſilvæ ſuper his foret ; auctius atque
melius fecere ; bene eſt ; nihil amplius oro.
ate, niſi ut propria hæc mihi munera faxis :

Digitized by Google

Si neque majorem feci ratione mala rem,
Nec ſum facturus vitio, culpave minorem:
Si veneror ſtultus nihil horum; ô ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O ſi urnam argenti Fors quæ mihi monſtret! tulli,
Theſauro invento, qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule! ſi quod adeſt, gratum juvat; hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, & cetera præter
Ingenium, utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in montes & in arcem ex urbe removi,
Quid prius illuſtrem ſatyris, muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinæ quæſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu, Jane, libentius audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Inſtituunt, ſic Dis placitum, tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: eja,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge:
Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſt modo, quod mi obſit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba, facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane, & quas res agis? Improbus urget
Iratis precibus. Tu pulſes omne, quod obſtat,
Ad Mæcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, & melli eſt, non mentiar. At ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa ſaliunt latus. Ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminiſſe, Quincte, reverti.
Imprimat his, cura, Mæcenas ſigna tabellis.

Digitized by Google

Dixeris, experiar: si vis, potes, addit, & instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent,
Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus, subjectior in diem & horam
Invidiæ. Noster ludos spectaverat una,
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus a Rostris manat per compita rumor,
Quicunque obvius est, me consulit. o bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audisti? nil equidem. Ut tu
Semper eris derisor! at omnes Di exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra
Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil, miratur, ut unum.
Stilicet egregii mortalem, altique silenti,
Perditur hæc inter misero lux, non sine votis.
O rus, quando ego te adspiciam? Quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno & inertibus horis
Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes, cœnæque Deûm! quibus ipse, meique
Ante Larem proprium vescor, vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,
Siccat inæquales calices conviva, solutus
Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis humescit lætius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos

Digitized by Google

Pertinet, & nescire malum est, agitamus: Utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati.
Quidve ad amicitias, usus rectumne trahat nos,
Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit. Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
Asper, & attentus quæsitis; ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum. Quid multa? Neque illi
Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis male singula dente superbo;
Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador, loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris præponere silvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
Aut magno, aut parvo lethi fuga. Quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam sis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere; domo levis exsilit. Inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni subrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit

Digitized by Google

Agreſtem; veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes; nec non verniliter ipſis
Fungitur officiis, prælibans omne quod adfert.
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit lætum convivam: cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magiſque
Examines trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus; tum ruſticus, Haud mihi vita
Eſt opus hac, ait, et valeas: me ſilva cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

SATYRA VII.

JAMDUDUM auſculto; et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? Ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urget
Propoſitum; pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia; ſæpe notatus
Cum tribus annellis, modo læva Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas;
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte:
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer ac prior ille,

Digitized by Google

Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
Fortunam ac mores antiquæ plebis, et idem,
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse;
Aut quia non firmus rectum defendis, et hæres,
Nequicquam cœno cupiens, evellere plantam.
Romæ rus optas; absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis; si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus; ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum; jusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Convivam; Nemon' oleum fert ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugisque.
Milvius et scurræ, tibi non referenda precati,
Discedunt; etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem: nasum nidore supinor:
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu, cum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro
Insectere, velut melior, verbisque decoris
Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipse
Quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
Dum, quæ Crispini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, sub clara nuda lucerna,
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit, neque famosum, neque sollicitum ne
Ditior, aut formæ melioris meiat eodem.
Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri,

Digitized by Google

Romanoque habitu, prodis ex judice, Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna ;
Non es quod simulas ? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis ferroque necari
Auctoratus eas ; an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangas caput ? estne marito
Matronæ peccantis in ambos justa potestas ?
In corruptorem vel justior ? ille tamen se
Non habitu, mutatve loco, peccatve superne ;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evasti ? credo metues, doctusque cavebis :
Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis ; o toties servus ! quæ bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis ?
Non sum mœchus, ais ; neque ego hercule fur, ubi vasa
Prætereo sapiens argentea ; tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor ? quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam misera formidine privet ?
Adde super, dictis quod non levius valeat : nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
Vester ait, seu conservus ; tibi quid sum ego ? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber ? Sapiens ; sibi qui imperiosus ;
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent ;
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis ; et in seipso totus ; teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari ;

Digitized by Google

In quem manca ruit semper fortuna; potesne
Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
Perfundit gelida: rursus vocat; eripe turpi
Colla jugo: Liber, liber sum, dic age; non quis:
Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel cum Pauliaca torpes, insane, tabella,
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubæque,
Aut Placideiani contento poplite miror
Prœlia, rubrica picta aut carbone, velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? Nequam et cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex, et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
Obsequium ventris mihi perniciosius est: Cur?
Tergo plector enim; qui tu impunitior illa,
Quæ parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
Inlusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus; an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili? qui prædia vendit,
Nil servile gulæ parens habet? adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere; teque ipsum vitas fugitivus et erro;
Jam vino quærens, jam somno fallere curam:
Frustra: nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

Digitized by Google

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Dic (si grave non est)
Quæ prima iratum ventrem placaverit esca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Austro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, alec, fæcula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam perterfit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic Herus; Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras! sed queis cœnantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra,
Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras:
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas:
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret,
Indice monstraret digito; nam cetera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia succum:
Ut vel continuo patuit, cum passeris atque
Ingustata mihi porrexerat ilia rhombi.

Digitized by Google

Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta: quid hoc interfit, ab ipso
Audieris melius: tum Vibidius Balatroni;
Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti;
Et calices poscit majores: vertere pallor
Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque; secutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Adfertur squillas inter muræna natantes
In patina porrecta? sub hoc herus; Hæc gravida, inquit,
Capta est; deterior post partum carne futura.
His mistum jus est oleo, quod prima venafri
Pressit cella; garo de succis piscis Iberi:
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere; inlotos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam testa marina remittit.
Interea suspensa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere: quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
Te Deus? ut semper gaudes inludere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,

Digitized by Google

Hæc eſt conditio vivendi, aiebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur; ut omnes
Præcincti recte pueri comptique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus; aulæa ruant ſi,
Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: Tibi Di, quæcunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis.
Et ſoleas poſcit. Tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectâſſe: ſed illa
Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo:
Naſidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam: deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit; tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suaves res; ſi non cauſas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia afflâſſet peior ſerpentibus Afris.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM.

LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

PRIMA dicte mihi, ſumma dicende Camena,
Spectatum ſatis, et donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro; 5
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem;
Solve ſenescentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus et cetera ludicra pono: 10
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc ſum:
Condo et compono, quæ mox depromere poſſim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes. 15
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis,
Virtutis veræ cuſtos, rigiduſque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor;
Et mihi res, non me rebus, ſubjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque 20
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:

Digitized by Google

Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque;
Æque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra:
Fervet avaritia, miseroque Cupidine pectus?
Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? Sunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere; & sapientia prima,
Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
Quanto devites animi, capitisque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quæ stulte miraris, & optas,
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos, & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est:
Virtus post nummos. Hæc Janus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt juvenes dictata senesque,
Lævo suspensi loculos, tabulamque lacerto.

Digitized by Google

Est animus tibi, sunt mores, est lingua, fidesque;
Si quadringentis sex septem millia desint,
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum est
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui, ut rem facias; rem
Si possis recte; si non, quocunque modo rem:
Ut propius spectes lacrymosa poemata Pupi:
An qui, fortunæ te responsare superbæ
Liberum & erectum præsens hortatur, & optat?
Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem,
Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit;
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam: quia me vestigia terrent,
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum es capitum. Nam quid sequar, aut
quem?
Pars hominum gestit conducere publica; sunt qui
Crustis & pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto crescit res fœnore. Verum
Esto, aliis alios rebus, studiisque teneri:
Idem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives; lacus, & mare sentit amorem
Festinantis heri; cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri: lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
Si non est, jurat bene solis esse maritis.

Digitized by Google

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90
Quid pauper? rides: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores, conducto navigio æque
Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curatus inæquali tonsore capillos
Occurro, rides: si forte subucula pexæ 95
Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar,
Rides; quid? mea cum pugnat sententia secum;
Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit?
Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis: 100
Insanire putas solennia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati? rerum tutela mearum
Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici. 105
Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Præcipuus sanus, nisi cum pituita molesta est.

AD LOLLIUM. EPIST. II.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Prænestе relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum, et populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quod Paris, ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
Cogi posse negat. Nestor componere lites

Digitized by Google

Inter Peliden festinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant Reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, et ira,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rursum quid virtus, et quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulysses:
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, et Circes pocula nosti;
Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors;
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoïque
In cute curanda plus æquo operata juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad strepitum citharæ cessantem ducere somnum.
Ut jugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
Ut teipsum serves, non expergiscere; atqui
Si noles sanus, curres hydropicus: et ni
Posces ante diem librum cum lumine; si non
Intendes animum studiis et rebus honestis;
Invidia vel amore vigil torquebere; nam cur,
Quæ lædunt oculos, festinas demere; si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet; sapere aude:
Incipe: vivendi recte qui prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis aevum.
Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor; et incultæ pacantur vomere silvæ.

Digitized by Google

Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus et fundus, non æris acervus et auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas; valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus et res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum; qui non moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est: animum rege; qui, nisi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum teneræ docilem cervice magister
Ire, viam qua monstret eques: venaticus ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in silvis catulus: nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu; quod si cessas, aut strenuus anteis;
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

AD JULIUM FLORUM. Epist. III.

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia terras,
Qui colitis Asiæ campi, collesque morantur?

Digitized by Google

Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? Hæc quoque cura.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, & rivos auſus apertos:
Ut valet? Ut meminit noſtri? Fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice Muſa;
An tragica deſævit, & ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? Monitus, multumque monendus,
Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo:
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. Ipſe quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? Non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen,
Prima feres ederæ victricis præmia. Quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes;
Quo te cæleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius. An male ſarta
Gratia nequicquam coït, & reſcinditur? At vos
Seu calidus ſanguis ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita cervice feros; ubicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

Digitized by Google

AD ALBIUM TIBULLUM. Epist. IV.

Albi, noſtrorum Sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedanâ?
Scribere quod Caſsî Parmenſis opuſcula vincat,
An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres,
Curantem quidquid dignum ſapiente, bonoque eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam ſapere, & fari ut poſſit quæ ſentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem, curamque, timores inter, & iras
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM. Epist. V.

Si potes archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella,
Supremo te Sole, domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtres
Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arceſſe, vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, & certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſſam. Cras nato Cæſare feſtus
Dat veniam, ſomnumque dies. Impune licebit
Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.

Digitized by Google

Quo mihi fortuna, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. Potare, & spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? Operta recludit:
Spes jubet esse ratas: in prœlia trudit inertem:
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus: ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares: ne non & cantharus, & lanx
Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet: ut coeat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
Et, nisi cœna prior, potiorque puella, Sabinum
Detinet, assumam. Locus est & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus esse velis, rescribe: &, rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

AD NUMICIUM. Epist. VI.

Nil admirari, prope res est una Numici,
Solaque, quæ possit facere, & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectant. Quid censes munera terræ?
Quid, maris extremos Arabas ditantis, & Indos?
Ludicra quid, plausus, & amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu credis, & ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. Pavor est utrique molestus:

Digitized by Google

Improvisa simul species exterret utrumque:
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve; quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius, pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque & corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra, quam satis est, virtutem si petat ipsam.
I nunc: argentum, & marmor vetus, æraque & artes
Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius; (indignum quod sit) pejoribus ortus:
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet ætas;
Defodiet, condetque nitentia. Cum bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appi:
Ire tamen restat, Numa quo devenit, & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis recte vivere? Quis non?
Si virtus hoc una potest dare: fortis omissis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro
Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque & amicos,
Et genus, & formam regina pecunia donat:
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque,
Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex.
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut ajunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus,
Qui possum tot? Ait: tamen & quæram, & quot habebo,
Mittam. Post paulo scribit, sibi millia quinque

Digitized by Google

Esse domi chalamydum: partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non & multa superfunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo,
Si res sola potest facere, & servare beatum;
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species, & gratia præstat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic fasces dabit, eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur. Frater, pater, adde,
Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet: eamus,
Quo ducit gula: piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum, populumque jubebat;
Unus ut e multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. Crudi, tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti, Cærite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei;
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore, jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore, jocisque.
Vive: vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM. EPIST. VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis sanum, recteque valentem;
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam: dum ficus prima, calorque

Digitized by Google

Deſignatorem decorat lictoribus atris :
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet,
Officioſaque ſedulitas, & opella forenſis
Adducit febres, & teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma nives Albanis illinet agris ;
Ad mare deſcendet vates tuus, & ſibi parcet,
Contractuſque leget : te, dulcis amice, reviſet
Cum Zephyris, ſi concedes, & hirundine prima.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Jam ſatis eſt. At tu quantum vis tolle. Benigne.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Ut libet : hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus, & ſtultus donat, quæ ſpernit, & odit.
Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & ſapiens dignis ait eſſe paratum :
Nec tamen ignorat, quid diſtent æra lupinis.
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere : reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos :
Reddes dulce loqui ; reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti, paſtaque rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul, Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellar imagine, cuncta reſigno :
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium ; nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudâſti : rexque, paterque
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens :
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.

Digitized by Google

Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei ;
Non eſt aptus equis Ithacæ locus : ut neque planis
Porrectus ſpatiis, nec multæ prodigus herbæ.
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent : mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur ; conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quendam vacua tonſoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non læve juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quære, & refer : unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, & ceſſare, & quærere, & uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, & Lare certo,
Et ludis, & poſt deciſa negotia, campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcumque refers. Dic
Ad cœnam veniat. Non ſane credere Mena :
Mirari ſecum tacitus. Quid multa ? Benigne,
Reſpondet. Negat ille mihi ? Negat improbus, & te
Negligit aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat, & ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet : denique quod non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Poſt nonam venies. Nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt : dicenda, tacenda locutus,

Digitized by Google

Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
Mane cliens, etiam certus conviva: jubetur.
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum, cœlumque Sabinum
Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus,
Et, sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
Quam satis est, morer; ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos, & vineta crepat mera; præparat ulmos,
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ;
Spem mentita seges; bos est enectus arando;
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit scabrum, intonsumque Philippus,
Durus, ait, Vultei nimis, attentusque videris
Esse mihi. Pol, me miserum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramque Deosque Penates,
Obsecro, & obtestor, vitæ me redde priori.
Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis
Præstent: matûre redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo, ac pede, verum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM. Epist. VIII.

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinovano
Musa rogata refer, comiti, scribæque Neronis.
Si quæret, quid agam: dic, multa, & pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando

Digitized by Google

Contuderit vites, oleamque momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis;
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum,
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno:
Quæ nocuere sequar: fugiam, quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat, & se;
Ut placeat juveni, percunctare, utque cohorti.
Si dicet, recte: primum gaudere: subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento,
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM. Epist. IX.

Septimius Claudi nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. Nam cum rogat, & prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare & tradere coner,
Dignum mente, domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi proprioris censet amici,
Quid possim videt, ac novit me validius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quod si
Depositum laudes ob amici jussa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumque.

Digitized by Google

AD FUSCUM ARISTIUM. Epist. X.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad cetera pæne gemelli.
Fraternis animis, quidquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli, notique columbi.
Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni
Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
Quid quæris? Vivo, & regno, simul ista reliqui,
Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo.
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ si convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda est area primum,
Novistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hiemes? Ubi gratior aura
Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est ubi depellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam, quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas:
Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furca; tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum;
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam, qui non poterit vero distinguere falsum,
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto

Digitized by Google

Reges, & regum vita præcurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum; quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim
Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
Lætus sorte tua vives sapienter Aristi:
Nec me dimittes incastigatum; ubi plura
Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat, aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non simul esses, cetera letus.

AD BULLATIUM. Epist. XI.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? Quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? Majora, minorane fama?
Cunctane præ campo, & Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris, atque viarum,
Scis, Lebedus quam sit Gabiis desertior, atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
Neptunum procul e terra spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque

Digitized by Google

Adſperſus, volet in caupona vivere : nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ut fortunatam plene præſtantia vitam.
Nec, ſi te validus jactaverit Auſter in alto ;
Idciro navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit, quod
Pænula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, & vultum ſervat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos abſens,
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata ſume manu : nec dulcia differ in annum :
Ut, quocumque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. Nam ſi ratio, & prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, aufert ;
Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia : navibus, atque
Quadrigis, petimus bene vivere. Quod petis, hic eſt ;
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit æquus.

AD ICCIUM. Epist. XII.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. Tolle querelas.
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus,
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Vivis, & urtica : ſic vives protinus, ut te
Confeſtim liquidus Fortunæ rivus inauret :
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.

Digitized by Google

Miramur, si Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox ?
Cum tu inter scabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures :
Quæ mare compescant causæ : quid temperet annum ;
Stellæ sponte sua, jussæne vagentur, & errent :
Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem :
Quid velit, & possit rerum concordia discors :
Empedocles, an Stertinii delirit acumen ?
Verum seu pisces, seu porrum & cæpe trucidas,
Utere Pompeio Grospho, &, si quid petet, ultro
Defer : Nil Grosphus, nisi verum, orabit, & æquum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res :
Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit. Jus, imperiumque Phraates
Cæsaris accepit genibus minor. Aurea fruges
Italiæ pleno diffundit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM. Epist. XIII.

UT proficiscentem docui te sæpe, diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet :
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente ministeri.
Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ ;
Abjicito potius, quam quo perferre juberis,
Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,

Digitized by Google

Sic positum servabis onus ; ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum :
Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ :
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Neu vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos, auresque morari
Cæsaris. Oratus multa prece nitere : porro
Vade, vale, cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM. Epist. XIV.

Villice silvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum Bariam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, & melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas & cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter : tamen istuc mens, animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique.
In culpa est animus, qui se non effugit umquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas ;
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me constare mihi scis, & discedere tristem.
Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur : eo disconvenit inter
Meque & te. Nam quæ deserta, & inhospita tesqua
Credis, amœna vocat, mecum qui sentit ; & odit,
Quæ tu pulchra vocas. Fornix tibi, & uncta popina

Digitized by Google

Incutiunt urbis desiderium, video; & quod
Angulus iste ferret piper, & thus, ocyus uva:
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias terræ gravis. Et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato:
Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ, nitidique capilli:
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in herba.
Nec lusisse pudet; sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro, morsuque venenat.
Rident vicini glebas & saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
Lignorum, & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM. Epist. XV.

QUÆ sit hiems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius; & tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. Sane myrteta relinqui,

Digitized by Google

Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput, & ſtomachum ſupponere fontibus audent
Clufinis, Gabioſque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus eſt, & diverſoria nota
Præteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias, læva ſtomachoſus habena
Dicet eques. Sed equi frenato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat.
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquæ. (Nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo poſſum quidvis perferre, patique:
Ad mare cum veni, generoſum, & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas, animumque meum; quod verba miniſtret;
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
Utra magis piſces, & echinos æquora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim, Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Mænius, ut rebus maternus, atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret:
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies, & tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quæſierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi neqnitiæ fautoribus, & timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat omaſi
Vilis & agnini, tribus urſis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos, correctus. Mænius idem

Digitized by Google

Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum, & cinerem: non hercule miror
Aiebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum. Nam tuta, & parvula laudo,
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit, & unctius, idem
Vos sapere, & solos aio bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM. Epist. XVI.

NE percuncteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomisne, & pratis, an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol;
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid, si rubicunda benigne
Corna vepres, & pruna ferant? si quercus & ilex;
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus; ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam, si credis, amœnæ,
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum;
Sed vereor ne cui de te plus, quam tibi credas,
Neve putes alium sapiente, bonoque beatum;

Digitized by Google

Neu, si te populus sanum, recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules; donec manibus tremor incidat unctis:
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata, marique
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis salvum populis velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit, & tibi, & urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis?
Cum pateris sapiens, emendatusque vocari;
Responde ne tuo, dic sodes, nomine? Nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasces indigno, detrahit idem.
Pone, meum est, inquit. Pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum;
Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem, nisi mendosum, & mendacem? Vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat:
Quo multæ, magnæque secantur judice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: non pasces in cruce corvos.
Sum bonus, & frugi: renuit, negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:

Digitized by Google

Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis, cum surripis unum;
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, & omne tribunal,
Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet, metuens audiri: pulchra Laverna,
Da mihi fallere: da justo, sanctoque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum cum se demittit ob assem,
Non video; nam qui cupiet, metuet quoque; porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, & obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli.
Serviet utiliter. Sine pascat durus, aretque:
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
Annonæ prosit: portet frumenta, penusque.
Vir bonus, & sapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. Tollas licet. In manicis &
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
Ipse Deus, simulatque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit, moriar. Mors ultima linea rerum est.

Digitized by Google

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Quamvis Scæva satis per te tibi consulis, & scis,
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Disce docendus adhuc, quæ censet amiculus: ut si
Cæcus iter monstrare velit; tamen adspice, si quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, & primam somnus in horam
Delectat; si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si lædit caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis:
Nec vixit male, qui natus, moriensque fefellit.
Si prodeſſe tuis, paulloque benignius ipsum
Te tractare voles; accedes ficcus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nolet Aristippus: si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes, & facta, doce: vel junior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipse mihi, populo tu. Rectius hoc, &
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex,
Officium facio. Tu poscis vilia rerum
Dante minor: quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color & status & res,
Tentantem majora, fere præsentibus æquum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam, cane pejus & angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non

Digitized by Google

Rettuleris pannum. Refer, & ſine vivat ineptus.
Res gerere, & captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, & cæleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum,
Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet. Eſto.
Quid ? qui pervenit fecitne viriliter ? Atqui
Hic eſt, aut nuſquam, quod quærimus. Hic onus horret,
Ut parvis animis, & parvo corpore majus :
Hic ſubit, & perfert. Aut virtus nomen inane eſt :
Aut decus, & pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes,
Plus poſcente ferent. Diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias : atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit, clamat, victum date. Succinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus ; haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus, invidiæque.
Brundiſium comes, aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, & acerbum frigus, & imbres,
Aut ciſtam effractam, & ſubducta viatica plorat :
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe periſcelidem raptam ſibi flentis, uti mox
Nulla fides damnis, verisque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum : licet illi plurima manet
Lacryma : per ſanctum juratus dicat Oſirim,
Credite : non ludo ; crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum ; vicinia rauca reclamat.

Digitized by Google

AD LOLLIUM. Epist. XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit, atque
Discolor, infido scurræ distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque,
Quæ se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, & utrinque reductum.
Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum sævo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana sæpe caprina;
Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non
Sit mihi prima fides, &, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Docilis plus:
Brundisium Numici melius via ducat, an Appî.
Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat:
Gloria quem supra vires & vestit, & unguit:
Quem tenet argenti sitis importuna, famesque:
Quem paupertatis pudor, & fuga: dives amicus,
Sæpe decem vitiis instructior, odit & horret:
Aut, si non odit, regit; ac veluti pia mater,
Plus, quam se, sapere, & virtutibus esse priorem
Vult, & ait prope vera: Meæ, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes. Tibi parvula res est.
Arcta decet sanum comitem toga. Define mecum
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,

Digitized by Google

Veſtimenta dabat pretioſa. Beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia, & ſpes:
Dormiet in lucem; ſcorto poſtponet honeſtum
Officium: nummos alienos paſcet: ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis ullius umquam,
Commiſſumque teges, & vino tortus, & ira.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poemata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi diſſiluit: donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. Fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion. Tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta caneſque,
Surge, & inhumanæ ſenium depone Camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta.
Romanis ſolenne viris opus; utile famæ,
Vitæque, & membris; præſertim cum valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. Adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt qui tractet. Scis quo clamore coronæ
Prœlia ſuſtineas campeſtria. Denique ſævam
Militiam puer, & Cantabrica bella tuliſti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit;
Et nunc, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis;
Quamvis nil extra numerum feciſſe, modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur.
Adverſarius eſt frater; lacus, Hadria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.

Digitized by Google

Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto.
Percunctatorem fugito. Nam garrulus idem eſt:
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures;
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancillæ tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus, pueri pulchri, caræve puellæ
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam, atque etiam adſpice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. Ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri:
Ut penitus notum, ſi tentent crimina, ſerves,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi;
Sedatum celeres; agilem, gnâvumque remiſſi.
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme ſupercilio nubem. Plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Iter cuncta leges, & percunctabere doctos:

Digitized by Google

Qua ratione queas traducere leniter ævum:
Ne te semper inops agitet, vexetque Cupido;
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, & fallentis semita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? Quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; et mihi vivam
Quod superest ævi, si quid superesse volunt Di:
Sit bona librorum, & provisæ frugis in annum
Copia: neu fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Sed satis est orare Jovem, qui donat, & aufert:
Det vitam, det opes; æquum mi animum ipse parabo.

AD MÆCENATEM. Epist. XIX.

Prisco si credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus: ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris, Faunisque Poetas;
Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ:
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
Ennius ipse pater numquam, nisi potus, ad arma
Prosiluit dicenda. Forum, Putealque Libonis
Mandabo siccis: adimam cantare severis.
Hoc simul edixit; non cessavere poetæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
Exiguæque togæ simulet textore Catonem,

Digitized by Google

Virtutemne repræſentet, moreſque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua;
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod ſi
Pallerem caſu: biberent exſangue cuminum.
O imitatores ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum vestri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps:
Non aliena meo preſſi pede. Qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros, animoſque ſecutus
Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem:
Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho:
Temperat Alcæus, ſed rebus, & ordine diſpar,
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris;
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet, ametque domi; premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cenarum & tritæ munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor, & ultor,
Grammaticas ambire tribus, & pulpito dignor.
Hinc illæ lacrymæ. Spiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
Si dixi: rides, ait, & Jovis auribus iſta
Servas. Fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
Formido; &, luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo, & diludia poſco.

Digitized by Google

Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM. Epist. XX.

VERTUMNUM, Janumque liber spectare videris:
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge, quo descendere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? Dices, ubi quis te læserit. Et scis,
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur;
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis; aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus; quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi Sol tepidus plures admoverit aures;
Me libertino natum patre, & in tenui re,
Majores pennas nido extendisse loqueris;
Ut, quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis Urbis belli placuisse domique;
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum;
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percontabitur ævum;
Me quater undenos sciat impleviſſe Decembres,
Collega Lepidum quo duxit Lollius anno.

Digitized by Google

Q. HORATII
FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER II.

AD AUGUSTUM. Epist. I.

CUM tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis; diram qui contudit Hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas; exstinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
Nil orturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat; et nisi quæ terris semota suisque

Digitized by Google

Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.
Sic fautor veterum, ut Tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, Fœdera Regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Graiorum ſunt antiquiſſima quæque
Scripta vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina; non eſt quod multa loquamur:
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri:
Venimus ad ſummum fortunæ; pingimus, atque
Pſallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus?
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe, vel anno,
Inter quos referendus erit? vetereſne poetas,
An quos & præſens & poſtera reſpuat ætas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe brevi vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo, caudæque pilos ut equinæ,
Paullatim vello; & demo unum, demo et item unum;
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad faſtos, & virtutem æſtimat annis;
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacravit.
Ennius & ſapiens, & fortis, & alter Homerus,
(Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
Quo promiſſa cadant, & ſomnia Pythagorea.
Nævius in manibus non eſt, & mentibus haeret
Pene recens? adeo ſanctum eſt vetus omne poema.

Digitized by Google

Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti;
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte;
Hos ediscit, & hos arcta stipata theatro
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas,
Ad nostrum tempus Livi scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat.
Si quædam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur;
Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
Non equidem insector, delendaque carmina Lævi
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare; sed emendata videri,
Pulchraque, & exactis minimum distantia, miror:
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum,
Si versus paullo concinnior unus & alter,
Injuste totum ducit venditque poema.
Indignor quidquam reprendi, non quia crasse
Compositum illepideve putatur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem; clament periisse pudorem
Cuncti pene patres: ea cum reprehendere coner,
Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit,
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, senes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri?

Digitized by Google

Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset,
Quam nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua;
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum;
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit;
Suspendit picta vultum mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis.
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc pueros habuere bonæ, ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit & solemne, reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura:
Cautos nominibus certis expendere nummos:
Majores audire, minori dicere, per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior; & prius orto
Sole vigil calamum & chartas & scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet; abrotonum ægro
Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hic error tamen & levis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;

Digitized by Google

Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet:
Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
Pupillo: vivit filiquis & pane secundo:
Militiæ quanquam piger et malus, utilis urbi:
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari;
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat:
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & invidiæ corrector & iræ;
Recte facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit:
Cœlestes implorat aquas docta prece blandus:
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine Dî superi placantur, carmine Manes.
Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus & ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum pueris, & conjuge fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem brevis ævi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit;
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec jam sævus apertam
In rabiem cœpit verti jocus, et per honestas
Ire domos impune minax; doluere cruento
Denti lacessiti: fuit intactis quoque cura
Conditione super communi: quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam

Digitized by Google

Describi; vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agresti Latio; sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
Munditiæ pepulere: sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et post Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem si digne vertere posset:
Et placuit sibi, natura sublimis & acer:
Nam spirat tragicum satis, & feliciter audet;
Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum; sed habet Comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus; adspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Ut patris attenti; lenonis ut insidiosi:
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
Quam non adstricto percurrat pulpita socco:
Gestit enim nummum in loculus demittere; post hoc
Securus, cadat, an recto stet fabulo talo.
Quem tulit ad scenam ventoso Gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
Subruit ac reficit; valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, stolidique, & depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.

Digitized by Google

Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos & gaudia vana.
Quatuor, aut plures aulæa premuntur in horas;
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves:
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo: nam quæ pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor
Cum stetit in scena, concurrit dextera lævæ:
Dixit adhuc aliquid? nil sane; quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes, me, quæ facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam impende brevem; si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,

Digitized by Google

(Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso: cum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non adparere labores
Nostros, & tenui deducta poemata filo:
Cum speramus eo rem venturam, ut, simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Ædituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda poetæ:
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus & male natis
Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt; idem Rex ille, poema
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit: ne quis se præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia; quod si
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares;
Bœotum in crasso jurares aere natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere gestas,
Terrarumque situs & flumina, dicere, & arces

Digitized by Google

Montibus inpositas, & barbara regna, tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te Principe, Romam;
Si quantum cuperem, possem quoque; sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua; nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem stulte, quem diligit, urget;
Præcipue cum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.
Nil moror officium quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum scriptore meo capsa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

Ad Julium Florum. Epist. II.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni;
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat; Hic et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus, nummorum millibus octo;
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet; argilla quidvis imitaberis uda;
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti;
Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

Digitized by Google

Res urget me nulla ; meo sum pauper in ære.
Nemo hoc mangonum faceret tibi ; non temere a me
Quivis ferret idem : semel hic cessavit, et (ut fit)
In scalis latuit metuens pendentis habenæ :
Des nummos, excepta nihil te si fuga lædit.
Ille ferat pretium, pœnæ securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum : dicta tibi est lex :
Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum : ne mea sævus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas ? quereris super hoc etiam ; quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat : post hoc vehemens lupus, et sibi, et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis.
Accipit et bis dena super sestertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem :
I bone, quo virtus tua te vocat : i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia : quid stas ?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus ; Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonæ paullo plus artis Athenæ :
Scilicet, ut possem curvo dignoscere rectum,

Digitized by Google

Atque inter silvas Academi quærere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato;
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax,
Ut versus facerem: sed, quod non desit, habentem
Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes;
Eripuere jocos, venerem, convivia ludum;
Tendunt extorquere poemata; quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes; hic delectatur iambis;
Ille Bioneis sermonibus, et sale nigro.
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
Præter cetera, me Romæne poemata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat; hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini;
Hic extremo in Aventino; visendus uterque:
Intervalla vides humane commoda. Verum
Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,

Digitized by Google

Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et non tacta sequi vestigia vatum?
Ingenium sibi quod vacuas desumsit Athenas;
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque, et risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, et tempestatibus Urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?
Frater erat Romæ consulti rhetor; ut alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret; huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iste poetas?
Carmina compono, hic elegos; mirabile visu!
Cælatumque novem Musis opus; adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circumspectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam (si forte vacas) sequere, et procul audi
Quid ferat, et quare sibi nectat uterque coronam.
Cædimur, et totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus;
Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo; et supplex populi suffragia capto:
Idem, finitis studiis, et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant; quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poema,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:

Digitized by Google

Audebit, quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco ; quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ.
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit et deſerta vetuſtas.
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus ;
Vehemens, et liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua :
Luxuriantia compeſcet : nimis aſpera ſano
Levabit cultu : virtute carentia tollet :
Ludentis ſpeciem dabit, et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Prætulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro :
Cetera qui vitæ ſervaret munia recto
More ; bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno læſo non inſanire lagenæ :
Poſſet qui rupem et puteum vitare patentem :
Hic ubi cognatorum opibus curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et rediit ad ſe : Pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait ; cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum :
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,

Digitized by Google

Sed veræ numeroſque modoſque ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacituſque recordor :
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ ;
Narrares medicis : quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
Si vulnus tibi monſtrata radice vel herba
Non fieret levius ; fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier ; audieras, cui
Rem Dî donarint, illi decedere pravam
Stultitiam ; et cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem ?
At, ſi divitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus, te ; nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur et ære ;
Quædam (ſi credis conſultis) mancupat uſus ;
Qui te paſcit ager, tuus eſt ; et villicus Orbî,
Cum ſegetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum ſentit ; das nummos ; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti : nempe modo iſto
Paullatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim ?
Emptor Aricini quondam Veientis et arvi,
Emptum cœnat olus ; quamvis aliter putat : emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refigit jurgia : tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſuprema,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur, uſus, et heres
Heredem alterius, velut unda ſupervenit undam ;

Digitized by Google

Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungui,
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum;
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in unumquodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam; nec metuam, quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit; et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet; et quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Invitus facias nec plura parare labores;
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul absit; ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
Non tamen adversis ætatem ducimus Austris:
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi; quid? cetera jam simul isto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides?

Digitized by Google

Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senecta;
Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis:
Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
Rideat et pulset lasciva decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas:

Digitized by Google

Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque et magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
Assuitur pannus: cum lucus et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui; currente rota, cur urceus exit?
Denique sit quidvis simplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum, pater et juvenes patre digni,
Decipimur specie recti; brevis esse laboro,
Obscurus fio: sectantem lenia nervi
Deficiunt animique: professus grandia, turget:
Serpit humi tutus nimium timidusque procellæ:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nescit: hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri; cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit et venus, aut ego fallor;
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;

Digitized by Google

Pleraque differat, et præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautusque serendis:
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum; si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum;
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabiturque licentia sumta pudenter.
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem: si
Græco fonte cadant, parce detorta; quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca
Si possum, invideor? cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit; licuit, semperque licebit
Signatum præsente nota procudere nomen.
Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos, nostraque; sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbes alit; et grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
Multa renascentur, quæ jam cecidere; cadentque,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi.
Res gestæ regumque ducumque, et tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Digitized by Google

Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, et adhuc sub judice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:
Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, et populares
Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre.
Descriptas servare vices, operumque colores,
Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comico non vult:
Indignatur item privatis ac prope socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decentem.
Interdum tamen et vocem comœdia tollit;
Iratusque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri
Telephus et Peleus, cum pauper et exul uterque,
Projicit ampullas et sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent
Humani vultus; si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia lædent,
Telephe, vel Peleu: male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo; tristia mœstum
Vultum verba decent, iratum, plena minarum;
Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
Format enim Natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,

Digitized by Google

Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit:
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum Davusne loquatur, an Heros;
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus; et matrona potens, an sedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
Scriptor: honoratum si forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Oreste.
Si quid inexpertum scenæ committis, et audes
Personam formare novam; servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
" Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes; nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte?
" Dic mihi, Musa, virum, captæ post mœnia Trojæ,
" Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.

Digitized by Google

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdin.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
Semper ad eventum festinat; et in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit; et quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit:
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulæa manentis, et usque
Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat:
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor, maturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Inberbis juvenis, tandem custode remoto.
Gaudet equis canibusque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Conversis studiis, ætas animusque virilis
Quærit opes et amicitias, inservit honori;
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda; vel quod
Quærit, et inventis miser abstinet, ac timet uti:
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri;
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, castigator censorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,

Digitized by Google

Multa recedentes adimunt : ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles ;
Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur :
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator ; non tamen intus
Digna geri promes in ſcenam : multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens :
Ne pueros coram populo Medea trucidet ;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus ;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quæ poſci vult, et ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit : nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat : neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat et hæreat apte,
Ille bonis faveatque et conſilietur amice :
Et regat iratos, et amet pacare tumentes :
Ille dapes laudet menſæ brevis : Ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis :
Ille tegat commiſſa, Deoſque precetur et oret,
Ut redeat miſeris, abeat Fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque
Æmula ; ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Aſpirare et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu :
Quo ſane populus numerabilis, utpote parvus
Et frugi caſtuſque verecunduſque coibat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, et Urbem

Digitized by Google

Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus;
Accessit numerisque modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscæ motumque et luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem:
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:
Utiliumque sagax rerum, et divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Convenie Satyros, ita vertere seria ludo;
Ne, quicunque Deus, quicunque adhibebitur Heros
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragoedia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interfit, Davusne loquatur et audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
An custos famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar; ut sibi quivis
Speret idem; sudet multum, frustraque laboret

Digitized by Google

Ausus idem; tantum series junctura pollet:
Tantum de medio sumtis accedit honoris.
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut immunda crepent ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res:
Nec, si quid fricti ciceris probat et nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
Pes citus; unde etiam Trimetris adcrescere jussit
Nomen iambes, cum senos redderet ictus
Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
Tardior ut paullo graviorque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens: non ut de sede secunda
Cederet, aut quarta socialiter; hic et in Accî
Nobilibus Trimetris apparet rarus, et Ennî.
In scenam missus magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poemata judex:
Et data Romanis venia est indigna poetis.
Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea: tutus et intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui; vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere sales; nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte, mirati: si modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.

Digitized by Google

Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camenæ
Dicitur, et plauſtris vexiſſe poemata Theſpis
Qui canerent agerentque, perunctis fæcibus ora:
Poſt hunc perſonæ pallæque repertor honeſtæ
Æſchylus et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his Comœdia, non ſine multa
Laude, ſed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta: choruſque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poetæ,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta,
Vel qui Prætextas, vel qui docuere Togatas.
Nec virtute foret clariſve potentius armis,
Quam lingua, Latium; ſi non offenderet unumquemque poetarum limæ labor et mora: vos, o
Pompilius ſanguis, carmen reprendite, quod non
Multa dies et multa litura coercuit, atque
Præfectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit, et excludit ſanos Helicone poetas
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poetæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit; o ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poemata; verum
Nil tanti eſt: ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet exſors ipſa ſecandi.
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poetam;

Digitized by Google

Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte, ſapere eſt et principium et fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater amandus et hoſpes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis officium; quæ
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis, morataque recte
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperet; poterat dixiſſe, Triens? Eu!
Rem poteris ſervare tuam; redit uncia: quid ſit?
Semis; an hæc animos ærugo et cura peculi
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, et levi ſervanda cupreſſo
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poetæ;
Aut ſimul et jucunda et idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto brevis: ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa ſint proxima veris;
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.

Digitized by Google

Centuriæ seniorum agitant expertia frugis:
Celsi prætereunt austera poemata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret æra liber Sosiis, hic et mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus et mens.
Poscentique gravem persæpe remittit acutum;
Nec semper feriet, quodcunque minabitur, arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura: quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; ut citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum cessat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terve bonum, cum risu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poesis; erit quæ, si propius stes,
Te capiat magis, et quædam, si longius abstes.
Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit semel: hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te sapis: hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recti concedi: consultus juris, et actor
Causarum mediocris abest virtute diserti
Messalae, nec scit quantum Cascellius Aulus;
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis

Digitized by Google

Non homines, non Dî, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver
Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
Si paullum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit;
Ne spissæ risum tollant impune coronæ:
Qui nescit versus, tamen audet fingere; quidni?
Liber et ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices facieve Minerva:
Id tibi judicium est, ea mens; si quid tamen olim
Scripseris, in Mœci descendat judicis aures,
Et patris, et nostras; nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis; delere licebit,
Quod non ediderís: nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer interpresque Deorum
Cædibus et victu fœdo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blanda
Ducere quo vellet; fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit; dictæ per carmina sortes;
Et vitæ monstrata via est; et gratia regum
Pieriis tentata modis: ludusque repertus,

Digitized by Google

Et longorum operum finis; ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, et cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est; ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, et conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; sudavit et alsit;
Abstinuit Venere et vino: qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nec satis est dixisse, Ego mira poemata pango:
Occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est,
Et, quod non didici, sane nescire fateri.
Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas;
Adsentatores jubet ad lucrum ire poeta
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Si vero est, unctum qui recte ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter-
noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris, seu quid donare voles cui;
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ: clamabit enim, Pulchre, bene, recte;
Pallescet; super his etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex anima; sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborant,
An sit amicitia dignus; si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quinctilio si quid recitares, Corrige, sodes,

Digitized by Google

Hoc, aiebat, et hoc; melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra; delere jubebat
Et male formatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomtis adlinet atrum
Transverso calamo signum; ambitiosa recidet
Ornamenta; parum clarus lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Aristarchus: nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana:
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimis versus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives; non sit qui tollere curet.
Si curet quis opem ferre, et demittere funem;
Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poetae
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit: sit jus, liceatque perire poetis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit; nec si retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental

Digitized by Google

Moverit inceſtus: certe furit, ac velut urſus
Objectos caveæ valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plenâ cruoris, hirudo.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google